

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԶԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԺԹ. ՏԱՐԻ
Նոր Շրջան, Թիւ 30

ԶԱՏԿԻ ԹԻԻ

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԵՆ
Տ. ԵՂԻՇԷ Ս. ԵԳԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Տեաքք

ՅԱԿՈԲ ԴՈՒՐԴԷՆ
ՄԿՐՏԻՉ ԱՃԻՄԵԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
Մ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕՂԱՅԵԱՆ
Ժ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ
ՎԱՀԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆ

ՏԻԿՃԱՅԻ ԵՎ ՕՐԻՈՐԳ

Դ. ՋԱՐՈՒՀԻ
Ա. ԹԼՈՂԻԿ
ՋԱՊԷԼ ՋԱԲԱՐԵԱՆ
ԱՐԱՔՍԻ ԽԱՐՏԵԱՇԵԱՆ
ՆԻՆԻ
ՈՐՓԵՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ
ՏԻՐՈՒՀԻ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ
ԵՎ
ՀԱՅԿԱՆՈՅԵ ՄԱՌՔ

Գին 60 փառա

Տպագր. ՍՍ.ԲԱՆԵԱՆ, Սուլաթա

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 50 դրուշ. վեցամսեայ 25 շրուշ :

ԳԱԽԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 54 դրուշ. վեցամսեայ 27 շրուշ :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 12 ֆրանք :

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար զիմեւ մի' միայն՝

{زاغيك غزتهسى}

درعليهده غلطهده قورشونلى خاندە نومرو ۷

Շ Ա Ռ Ա Ռ Ե Ր Թ «Ծ Ա Ղ Ի Կ»

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչունլու խան, թիւ 7

JOURNAL "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԱՍԵՂՆԱԳՐՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԺԻՏԻ ՎԵՐԱՏԵՐԵԱԼ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻԻԹՈՑ

ԺԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎԺԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՄԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի Չապթիէ մասէսի թիւ 63

Ապրանաց տեսակներու ճոխութեամբ ու չափաւոր գիներով ծախող հանրածանօթ այս հին Վաճառատունը Եւրոպական առաջնակարգ գործարանաց հետ միշտ ունեցած յարաբերութեանց շնորհիւ կը գտնուի պատրաստ հաւաքածոյ մը ասեղնագործութեան և օժիտի վերաբերեալ նոր ու ընտիր նիւթերու, ինչպէս մետաքսեայ կերպասներ, աթլաղ, թաւիչ, թաւթա, ոսկեգօծ ու արծաթեայ գուտ ու անգուտ թելեր (խաս եւ խամ սրմա), ճերմակեղէնի համար ընտիր պոստէներ, վալանսիէն ու մետաքսէ թանթէլաներ, ճեմակքթան, գաղղիական ընտիր շապիկի կերպասներ, բիքէներ, գունաւոր պաթիսթներ եւայլն եւայլն :

Զեռագործ բանուած ու ակսուած զանազան ճոխ նիւթոց հաւաքածոյ մը պատրաստ կը գտնուի :

Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառաց զպրոցական հաստատութեանց համար մասնաւոր զեղչ կ'ըլլայ :

Վաճառատան մէջ կը գտնուի միշտ պատրաստ ասեղնագործի գծագրիչ մը :

ՇԱՀԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

(614) ԺԸ. ՏԱՐԻ—ԹԻԻ 36

1 ԱՊՐԻԼ 1906

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ԶԱՏԻԿ ՄԸ

ՍՊԱՆԻՍԿ քրիստոնեայ աշխարհին, ինչպէս նաև Հայոց համար, նուիրական մեծ տօն մըն է Զատիկը՝ իբրեւ յիշատակ Քրիստոսի յարութեան, որպէս Պատեփառածը կամ Պատման Հրէութեան համար՝ ի յիշատակ Իսրայէլացւոց Նզիպտոսէ ելքին։ Հին դարերէ ի վեր, առանց դաւանական խտրանաց և կրօնական հայեցողութեան կամ վէճերու, Զատիկը միշտ տօնելի եղած է բոլոր Հայացմէ։ Քրիստոնէութեան վերջնական հաստատութենէն ի վեր, ոչ մէկ տօն հաստատակաց եղած է Զատիկի տօնին պէս և ամենուրեք մեծարելի։ Բայց ո՛չ մէկ Զատիկ յիշատակելի է մեզ համար 406 թուականի Զատիկն պէս, զոր հազար հինգ հարիւր տարի առաջ տօնեցին Հայք մեծ ցնծութեամբ Էջմիածնի մէջ։ Աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ Ս. Մեսրոպ Մաշթոց, որ, Դանիէլեան նշանադիրներու 404ի երկամեայ սպարդիւն փորձերէն յետոյ, Միջագետք ուղևորած և Հռոմեանոս զպրին օժանդակութեամբ դադափարած էր Հայ այրուրենը յանկաւոր ու անթերի, 406ի Զատիկի տօնէն քանի մը օր առաջ հասած էր Ս. Էջմիածնի քաղաքը, ուր կը բնակէր Ս. Սահակ Պարթև, Հայ զրպուրութեան առաջին աւագ նահապետը, իբրեւ Կաթողիկոս Հայոց։ Յայտնի է թէ ի՞նչ անպատու խնդութեամբ ողջունուած էր Մաշթոց վարդապետ, Ռամ դեռտին եղերքը, Էջմիածնի կղերական և աշխարհական դասէն միանգամայն, ինքն ալ իբրեւ նոր ոմն Մովսէս՝ որ Միջագետքի երկրէն բարձած կը բերէր Հայ այրուրենի տախտակը։

Այն տարին, վաղուան օրս, ոչ միայն Զատիկի տօնը կը կատարուէր Ս. Էջմիածնի սրբազան կաթողիկէին ներքեւ, Ս. Սահակ Հայրապետի հանդիսադրութեամբ, որուն կը սպասաւորէր թերեւս Ս. Մեսրոպ վարդապետ, այլ նաեւ վանքէն դուրս, քաղաքին մէջ, ժողովրդական ցնծագին տօն մը կը խմբուէր ի մեծարանս Մեսրոպ վարդապետի և յողջոյն Հայ դպրութեան նորածագ դարագլուխին։ Դեռ այն տարուան Զատիկին հայաբարբառ Ս. Գրիք չէր կարդացուեր տաճարին բեմէն, և եկեղեցւոյ պաշտօնեայն, յուսական կամ ասորական բնագիր ի ձեռն, թարգմանաբար կը կարդար Յարութեան Աւետարանը. ուստի և որչափ մեծ պիտի ըլլար խնդրութիւնը Ս. Հայրապետին, որ աչօք բացօք պիտի տեսնէր Ս. Գրոց հայատառ ու հայերանախօս թարգմանութիւնը ո'չ շատ ժամանակ յետոյ։ Այն երանաւէտ Զատիկի օրուան մեծահանգդէս ժամերգութեան անշուշտ ներկայ էին նաեւ պատանիներ, ի շարս որոց ուշիմ Կողբացին, Յովսէփը, Եկեղեցացին, Դեռնդ, Տիրայր Կալէն, որոնք «գերկեաւ մի» քրտինք թափած էին Դանիէլեան նշանագիրներու վրայ, հայերէն հասարակ ընթերցանութիւն սորվելու, և չէին յաջողած։ Ի՞նչ յուսալաւ պատանիներ, որոնք սակայն, յետոյ ուրեմն, շնորհիւ Մեսրոպայ դիւտին, Հայ դպրութեան առաքեալները պիտի հանդիսանային հայախօս ստուար հատորներու մէջ։ Նոյն օրը եկած էին անոնք կրկին ու կրկին փառաբանութիւն մատուցանելու Աստուծոյ, որ ներշնչած էր ի սիրտ Մեսրոպայ, սքանչելի դիւտին աշխատաւոր հեղինակին։ Այլ եւս յուսալից էին քրիստոսասէր և ուսումնասուն պատանիները՝ թէ ի դուր չպիտի վառնուէր և ի դերեւ չպիտի ելլէր իրենց առաքելական ու դրական խառն գործունէութիւնը մեծ վարդապետներուն առաջնորդութեամբ։ Հաւանական է թէ նոյն ժամանակուան երաժշտութիւնն ալ, փողն ու թմբուկը, ձայնակցած ըլլար ժողովրդեան խնդամոլ ցնծութեան։

Ահա թէ ի'նչպէս Դպրութեան նորածագ դարագլուխը կը դուստաւորէր Գրիստոսի յարութեան Ս. Տօնին, և թէ ի'նչու մեզի համար բացառիկ յիշատակութեան արժանի է 406ի Զատիկը, զոր տօնախմբեցին Հայք, մեծահանգդէս, ձիւղ ու ձիւղ տասնեակնդ դարաւ, Էջմիածնի մայրավանքին շուրջըսորը։

Իզմիրի զբաղէտ Առաջնորդ, Գեր. Տ. Եղիշէ Սրբազան հետեւեալ
զգայուն քերթուածով կը պատկերացնէ Աստուածաշունչի մէջ
յիշատակուած Ղովտի կնոջ՝ աղէ արձան զառնայով պատժուի-
լը՝ իր անհնազանդութեան հետեւանքով:

ԱՂԻ ԱՐՁԱՆԸ

[ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ Ս. ԳԻՐԳԵՆ]

Ծոր ծրծուբի ամպ մը երկնի մէջ բռնկած՝
Շողուն սահանք մը կը քափէ անձրեւի.
Անդունդներէ դուրս խոժոռ ծով մ'աչ տարած
Նոր ու պղտոր ափունքներով կ'երեւի:

Այդ եզերքին մօտ դեռ կեցած է կանգուն
Հրախայքերն հաստատուած սիւնն այն աղի,
Պահեր մը կնոջ՝ որ հոն մածուած է զքոյն,
Դարաւոր ծաղրը տարներուն կատաղի:

Հեկն հերարձակ կը խուռն ա'յն վայրերէն՝
Ուր հրնար չէ'ր եղած զրկեղ տաւն արդար,
Եւ Հրեշտակէն պատուէր տրուած էր իրեն՝
Չնայի՜չ երբեք եփն, քանի՜ անդադար:

Ապաստանի հագիւ հասած էր կեփն՝
Այ զերծ հնոցէն բոցակիզուող կեանքներուն,
Անհաւա՛ւր՝ պա'հ մը դարձուց աչքն իր եփն,
Ու քաղցաւ հաւնակ մարմնն՝ իր քրքրուն:

Վերջին անգամ ուզե՛ց դիտել նե արդեօք
Սորեկ որքով ծիլ արձակած իր այգին,
Կամ մըրրեկին յայտնադիմէն անողոք
Ու ուժգին քափ կու տար ծուխին ու կրակին:

Կի'ն մ'եր, յիշե՛ց արդեօք զարդերն ու դիպակ՝
Զորով մոռցաւ սոնուշ, զսակցէն խեղալեղ,
Յիշե՛ց իր շղարշն ու մարտներն կայունակ,
Հիւսկն ու մանեակն եւ ոսկի քայլն շանջազեղ:

Կուրծքին տակ պի'նդ բարասխեց տո'ւի մը քափուն...
Շուշանի քոյրը՝ զոր շրնջած էր երեկ,
Տասրակի ծաղկը՝ զոր լքած էր այգուն,
Արշալոյսէն քաղած շողերն ալ քեկքեկ

Իրենց բոլոր հեշտանքներովն քաղցրանոյշ
Իր պաշտպանին մէջ խրատած կարծեց կիկն...
Ու «դու'սք մարդկան» ուզեց նայիլ անըզոյշ
Իր ետեւէն եկող աղուն՝ Հրեշտակին...:

ԵԳԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲԱՐԵՔՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանուր մտածութեանս առարկայ եղած է սա կէտը՝ թէ առ ձեռն եղած բարեգործութիւնները, աղքատ ընտանիքի մը համար հաւաքուած առժամեայ դրամ մը, անօթութենէ սովալլուկ տուներու եղած նպատակ մը, աստիճան օրերու մէջ, բոլոր Աղքատախնայներու մղած անբուխ ջանքը հիւանդ ու քաղցած անհատներ և ընտանիքներ խնամելու, սրչափ հիմնական օգտակարութիւն կրնան ունենալ, ու ինչպէս կրնայ թշուառութեան մէջ տառապող տուն մը, վստահ ու տեսական ազդիւր մը նկատուի իրեն համար եղած պատահական և կամ տեսական երեւոյթ ունեցող օգնութիւններն ու նուիրատուութիւններն: Ահա ճիշդ այս աստիճան օրերուն մէջն է մանաւանդ կը տարբեր մտածել՝ թէ ամէն կողմէ զրկուած նամակներն, որք նպատակ կը խնդրեն աղքատներու, հիւանդներու, որբերու, զրկուածներու համար, որ ատօման օգտակարութիւն պիտի կրնան ունենալ: Հաւաքուած դրամը պիտի բաժնուի կարօտեալներու, և որովհետեւ այն թշուառները միշտ զրկուած են նոյն իսկ ամենէն անհրաժեշտ բաներէն, անոնցմէ ու մանք անհշտ քաղցրեղէն մը, ու տեղիք մը որ օգտակարութիւն ունենայէ աւելի հրաշքի տնի, վերջապէս զրկեթէ ոչնչութեան համար պիտի վատնեն իրենց եղած նպատակը, եթէ խնայել գիտցող ընտանիք մը չեն: Ուրիշներ այնչափ կարօտ կ'ըլլան որ, իրենց եղած նպատակը այն նշանակութիւնը կ'ունենայ, ինչ որ է պարտադրաւորութիւն մը մէջ երկու կաթիլ ջուր, ու այսպէսով, յոգնած կ'ըլլանք, աշխատած, խորհրդակցած, ու երբեմն նոյն իսկ գոհողութիւններ ըրած կ'ըլլանք, առանց կարեւոր ու հիմնական օգտակար ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու մեր աղքատ դատակարգին:

Եւ մտածել թէ այն աղքատ տունները՝ որոնց կը փութայնք հասցնել մեր օգնութեան լուսման, ընդհանրապէս ստորիքոտ, հիւանդ անկարող անհատներ չեն պարտեալներ միայն իրենց մէջ, երիտասարդներ կան, տղաք ու աղջիկներ մանաւանդ, առողջ ու գեռատի մայրեր, արքենի բայց անգործ հայրեր, որոնք իրենց կարողութեան չափով կ'աշխատին օգտակար ըլլալ ընտանիքին, աղջիկները դուրսի կար կը կարեն երբեմն կամ ձեռագործներ, մայրերը երբ վայրկեան մը գտած են իրենց տունի զբաղմունքէն հանգչելու, քանի մը փարայի փոխարէն կամ գուլպայ մը կը հիւսեն, կամ ընտանեկան ուրիշ աղքատ մարդու մը ճեմակեղէնները կը լուան, կը կարկեն, կը յոգնին վերջապէս, հայրերը վաճառատունէ վաճառատուն, խանութէ խանութ, մայրէ մայր կը վա-

զեն, դործ մը փնտռելու, և ասոնք չյաջողածները, թշուառները, որք նոյն իսկ մուրալու յանդգնութիւնը չունին, նաւամատոյցներու վրայ կը դեգերին, և մինչև անպամ ճամբորդներու ծրարները կրելու համարձակութիւնը կը պակսի քովերնին, ու մենք անոնց վրայ կը նայինք, կը խարտինք անոնց առոյգ հասակէն, ու «գնա՛ աշխատէ», կը պուսնաք երեսին, առանց դործ մը ցոյց տալու անոնց, ու կնոջը, կ'ըսենք, «առողջ ես, երիտասարդ ես, դործէ՛ ու բնտանիքդ պահէ», առանց զինքն իր աշխատութիւններուն մէջ քաջալերելու, և անոր յոգնութիւնը դիւրացնելու. և դեռ ասի աղջիկներուն, «աշխատէ՛ ու դրամ չահէ» կը գոչենք, առանց ցոյց տալու անոր դրամ չահելու միջոցը, և պատանիները կ'արհամարհենք, առանց դործ մը հայթայթելու անոնց մտքի կարողութեան համեմատ, ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ հիմնական բարեգործութիւն նկատենք երբեմն երբեմն նուիրուած դրամները:

Այս նկարագրածներս պոռչտող ու լոյսող աղքատներն են, որոնց երեսին դրամ կը նետենք, սրով նետելու կ'ուզեն, կը պահանջեն. իսկ անդին համեատ աղքատներ կան, մէկ յարկի ու մէկ սենեակի մէջ ամբիօրուած աղքատներ, որք բացարձակապէս իրենց ճակտին քրտինքովը կ'ապրին, անօթի կը պառկին, կը մսին, իրենց շունչով տաքնալ կ'աշխատին, բայց չեն մուրար, չեն դիմեր աղքատախնամ մարմիններու, մամաւոր տուներ չեն գտած, ուր վարի դուռնէն կերակուրի մնացորդներն ու բնտանեկան փշրանքները ժողուեն տանին, ասոնց վրայ չենք խորհիր անգամ, ու կը կարծենք թէ, կարօտները հարուստին կը դիմեն արդէն, ու միտացածները բանի մը պէտք չունին:

Ես քանի՞ներ չօչափած եմ ձեռքովս այս նկարագրած աղքատներէս, քանի՞ներու հանդպած եմ այն գետատի աղջիկներէն, որոնց հորիզոնը միտադնած է յաւիտենապէս. անոնց անցեալն ու ներկան սեւերու մէջ փաթթուած է, ու Գողգոթա մը ունին գետ ելնելիք, առւայսն ու խաչն իրենց ուսին վրան է, զլիւիկնին ծռած, կը ասնին այդ բռն համբերող համակերպութեամբ մը, եւ ափնափ սնխօտուկ, որ իրբեւ թէ գիտակցութիւնը չունենային լաւագոյն կեանքի մը: Այս անմեղներն, որչափ արժանի են ընդհանուր համակրութեան, որչափ արժանի են սիրուելու: Քաղաքի մեծ կեդրոններու մէջ երբ կ'ապրինք, անոնց դոյութեան իսկ չենք կրնար հաւատալ, ափնափ ճօխ բոններ ունինք չարունակ մեր աչքին առջեւ. յուղարկուորութիւն մը անդամ կը սկսի նուազ ապրիլիկ ըլլալ, ափնափ չողչողանք, ափնափ ծաղիկներ թափած կը տեսնենք դադարներու վրայ. ու մահն իսկ, պառկած սպիտակ ու փայլուն սնդուաներու մէջ կը սկսի նուազ աղդեցիկ ըլլալ ու

րովհետեւ յուզարկաւորութիւնը զուարթ ու հարուստ ամբողջին մէջ կը կորսուի, ինչպէս աղքատութիւնն ու թշուառութիւնը:

Վերջին անգամ Ֆրանսայի մէջ հրաւէր մը եղած էր օգնելու աւաքինի ու աղքատ աղջիկներու. եթէ չեմ սխալիր տասը հաւո 200 ֆրանք արժող կարի մեքենաներ լաւանուցան հաւաքուած դրամով, ու երբ ամէն կողմ ծանուցուեցաւ կարեւոր ու պարկեշտ վկայութիւններով աղքատ աղջիկներ ներկայացնել, որք ամէն կերպով աշխատած են օգնել իրենց կարօտ ընտանիքներուն, եւ իրենց մատները ծակծկած են գիշերը ցերեկին խաւնելով գործ մը արտադրելու համար, որ մեքենայի մը աջակցութեամբ շատ աւելի դիւրին ու արագ պիտի ըլլար, ու աւելի շատ գործ արտադրելով, աւելի շատ դրամ պիտի շահուէր, զարմանալի է որ Բարիզուհիք, թուն կեդրոնին մէջ, անոնք որ իրախճանութեանց ու զբօսանքի հետամուտ են, երբեք աղքատ աղջիկ մը չէին գտած ներկայացնելու, և նամակ մը չկար անոնց հասցէն կրող. բայց չըմականերէն, ո՞րչափ նկարագրական նամակներ կային, ո՞րչափ աղքատիկ աղջիկներու մարտիրոսութիւններ, ինչ հոգին կեղեքող պատկերներ, ու անոնք իրենց աւաքինութեան փոխարէն կարի մեքենաներն ստանալով, չկրկնապատկեցին շահերը: Ահա հիմնական բարեգործութիւն մը, սիրելի ընթերցուհիք, որ ճիշդ մեր սեռին կը պատկանի ու օգնութեան եղանակ մը որ այնչափ կը յարմարի ու կը վայելէ մեզի:

Աւելի աղէկ գործ մ'ըրած չենք ըլլա՞ր մեզի դիմող աղքատին դրամ շահելու միջոց մը ցոյց տալով, քան թէ քանի մը զրուշի օգնութիւն մը մէկ անգամի համար. եթէ լուացարար մ'է, գործ հայթայթել անոր, եթէ կար կը կարէ, ծանօթ ընտանիքներ ցոյց տալ. եթէ ծոյլ է ու աշխատել չի սիրեր, աշխատութեան օգտակարութիւնը, պէտքը մանաւանդ ազգու միջոցով մը ցոյց տալ անոր, որպէս զի խորշի անդործ ու թոյլ կեանքէն, ու զրկուած ըլլալը զգայ դառնօրէն. եթէ միջոցներ չունի արուեստ մը սովորելու, կամ բաւական խելք չունի այդ միջոցներուն վրայ խորհելու, սովորեցնենք իրեն, ու քաջալերենք որ ձեռնարկէ բանի մը հետամուտ ըլլալու. շատ կան այս տեսակ աղքատներ, մեզի մօտ, մեր ամենուն ձեռքին ու աչքին ներքեւ, բայց չենք զբաղիր անոնցմով, որովհետեւ ոչ թէ չենք ուզեր, այլ վարժուած ու սովորած չենք օգտակարին վրայ խորհելու:

Սխալ է երբ կ'ըսեն մեզի համար թէ տուող ժողովուրդը մը չենք, ամենօրեայ նուիրատուութիւնները այդ չեն ապացուցաներ, աղքատի մը համար դիմեցէք հարուստին, միշտ օգնութեան լուսման պիտի կարկառէ ձեզի, բայց օգտակար կերպով գործածենք մեր աղքատին յատկացած դրամները և զբաղինք աղքատներով: Ահա իմ կարծիքովս հիմնական բարեգործութիւնը:

Գ. ԶԱՐՈՒՀԻ

Զարմանք կը շարժեն իր ճոխ ու սահուն
 Մազերը երկայն, նայուածքը խոհուն,
 Ինչպէս իր հպարտ կերպարանքը շուրջ.
 Առ հիացողներ բոլորին իր շուրջ.
 Փափուկ ձեռներով շոյեն ու զգունեն
 Սիրուն կենդանին որ այս պատիւէն
 Շրջապատ կ'ունի, ու իր մեծախոյ
 Թուշը՝ փայփայող ձեռքին կը քսէ:
 Երբեմն ալ պառկի, ցոյց տալով ձեռնակ
 Փորիկ մը կակուղ, փորիկ մը քանկակ:
 Երբ կուշ Ե ու գոհ՝ քաղցնոցին վրայ,
 Փռուած օրն ամբողջ ծոյ՞ ծոյ՞ քննանայ:
 Թէ անունը տա՞ւ մարմնրած ու կէս
 Այֆերը քանայ, հօգնականի պէս,
 Պոյր խաղցրնէ իբրեւ պատասխան.
 Բայց երբ քսեն թէ պատրաստ է սեղան,
 Իրարանցումով, ցատկոտ ուրախ,
 Կանչ ու մշակեր ուղղէ ալ ու ճախ:
 Դուրս ճաշակի տէր, պատառը զատէ,
 Լափելէ առաջ ստէպ հոտոտէ:
 Յետոյ կշտացած՝ անեկուն դիմաց
 Սրունգը սկիւն ու կամաց կամաց
 Կարմրունկ շեղունի ծայրովն անդադար
 Մազերն յարդարէ՝ սակտէ վերէն վար:
 Յանդիմանութիւն, գովեստ կամ կասակ,
 Խորապէս կ'զգայ, կ'ընդունէ յսակ,
 Այֆին մէջ կարդաւ անէն զգացում,
 Բէն, սրտնոթիւն և կամ գոհացում:
 Բայց երբ մօտենայ զարուն, ան ալ իր
 Կեանքը կ'սկսի արկածախրելոյ:
 Աշխոյժ պատէ պատ, ճարպիկ ծառէ ծառ,
 Դեռի պէս տուրայ՝ վազվոտ կայտառ,
 Կամ սիրտնոցն հետ նստած ֆիք ֆիքի
 Կը սիրաքանէ ծառաւ ու ճօրի:
 Մակայն զգուանքի ու ճաշի համար
 Ստեղծուած միայն՝ մեղկ ու խղճահար
 Մեր կատուն յունի համբաւ որաւորի,
 Թէ մուկ մը տեսնայ լեղին կը փրփի:

“ՕՐԻՈՐԴ”Ը ԲԱՑԱԿԱՅ

(ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ ՌԻՍԱՆՈՂՈՒՀԻԻ ԿԵԱՆՔԷՍ)

— 0000000000 —

Ձատկի արձակուրդը կը մօտենար. չորեքշաբթի մըն է. կէս օրուան մէկ ժամու. դադարը: Դատարանները դատարկացած են, ու դէպի դպրոց յանգող ուղիները լի են անգլուհիներով, որոնք խումբ խումբ — հակոտտել մանաւանդ հիւսիւսոյին Անգլիոյ յատուկ եղող սկսնակ Ապրիլի մը տամկութիւններուն — կը շտապեն դէպի ծովկեր, դէպի քաղաք, կամ դէպի բացավայրեր, լոյս եւ օդ վայելելու: Յերեկի ճաշը կանխող անհրաժեշտ պտոյտն է այս օր կը կատարուի անփոփոխ կերպով, արհամարելով ցուրտը, խոսնաւը, և նոյն իսկ ձիւնը:

Ժամ մը վերջ, դուրսի մաքուր օդէն յաղեցած, թարմութեամբ բարաստուն շառաւոյն դէմքեր շարուած են սեղաններուն շուրջ. Ռօզպիֆն իր բաղձալի դալուստը կը կատարէ: Ուսուցչուհիներ կրօնելու, բամբակու պաշածներ կը ստանձնեն, ու պնակները ձեռքէ ձեռք կը փութացուն:

Ու ճաշը կը սկսի կատարուիլ այն դրաւիչ և անսեթեւեթ ու գեւորութեամբ, որ նոյն իսկ ամէնէն զոյ պնտրմաններուն կրնայ դրդիւ առթել: Բանի մը վայրկեաններ կ'անցնին ու կը տեսնենք որ կէս օրուան թղթատորը կը հասնի, ինչպէս միշտ, ու նամակները կը ցրտին:

Սովորութիւն չկայ անձնուր աշակերտուհիի նստատեղի մը կանխաւ յատկացուած ըլլալու. սեղանաւան մէջ: Նոյն օրը ըստ բախտի կը զետեւիմ աղջկան մը հետ, որուն քով քովի սեղանակից երբէք չէի եղած: Ուտելու ժամանակ ու է ընթերցում չընելու անօրինութիւն մը՝ պնակներուն քովիկը դնել կուսայ նամակները, սպասելով մինչեւ որ ճաշն ուտարտի: Ներքին անձանցիկ զրգմամբ մը, նայուածքս պահ մը կը շեղի պնակէս եւ ակնթարթի մը չափ յառած կը մնայ բնկերուհւոյս յատկացուած նամակին պահարանին վրայ: Իսկոյն, հեղնակա՛ն թէ զարմացական — ճշդիւ չեմ յիշեր — ցնցում մը կ'ունենամ, տեսնելով որ իր ահունը կանխող պայմանադրական օրիորդ տծականը չէ գրուած: Եւ անմիջապէս, անդէմներու յատուկ հեղնոտ տրամաբանութեամբը կ'եղբրակացնեմ թէ պարզապէս մոռացման արդիւնք է այդ, զոր չեմ կրնար այդ պահուն ներելի նկատել: Բայց նամակը մէկ հատ չէ, ուրիշ մըն ալ ունի իրեն ընկեր, և այդ երկրորդին երեսագիրը

հարազատ կրկնումն է առաջնոյն, այսինքն անմակդիր: Չեմ գիտեր թէ ինծի չպատկանող նամակի մը պահարանը աչքովս քննած ըլլալու անքաղաքավարութիւնս էր թէ ոչ քովինիս անժպիտ դէմքը՝ կասեցուցին համարձակութիւնս և չկրցայ իրեն հարցունել ատոր պատճառը, որ սկսած էր ծայր՝ աստիճան հետաքրքրել զիս:

Պնակի, դանակի, ու պատառաքաղի ընդհանուր աղմուկը դադրած է ալ, երբ կը վազեմ ինծի սրտակից համարած մէկ ընկերուհիիս վրայ, անոր պատմելու եղելութիւնը:

— Ո՛հ, անիկա ֆուէյթը (Quaker) մըն է, կը ձայնէ Նոռա, ամենաբնական ու անփոյթ շեշտով մը:

— Քուէյթըրը լո՛ւն է, կը յարեմ, չփոթ ու անգիտակից կակազումով մը, ու միտքս արագ ոտտումներ կ'սկսի ընել ամէն երեւակայելի և աներեւակայելի բաներու վրայէ: Յեղի մը անո՛ւնն էր արդեօք. բայց ո՞րն էր այն ցեղը, — գէթ իմ գիտցածներէս, — որուն լեզուն զլսնար օրիորդի պէս տարրական ու անհրաժեշտ նկատուող մակդիր մը աղջկան մը ուղղուած նամակին վրայ: Ու դեռ կը շարունակէի խորհիլ երբ՝

— Կրօնական տեսակ մը աղանդի անունն է, կ'աւելցնէ ընկերուհիս: Իր անդամները ֆրէնձ (*) ալ կը կոչուին, և իրենց կրօնական համայնքին կ'ըսուի «Բարեկամաց Քրիստոնէական Ընկերակցութիւն» (Friends' Christian Society): Հոստեղ եկեղեցի մ'ալ ունին. ըսել է որ դեռ չէք գացեր հոն:

Ամէն տեսակ բան կոցած էր անցնիլ մտքէս ֆուէյթը բառը լսած ատենս. ցեղ, լեզու, տեղ, բայց երբէք չէի կրցած երեւակայել թէ ատիկա աղանդի մը անունն էր, և թէ նամակին պահարանին վրայէն օրիորդ բառին բացակայութիւնն ալ անոր հետ սերտ առնչութիւն ունէր, հակառակ հետզհետէ ստացած ծանօթութիւններուս որոնք կը հտուտատէին որ կրօնական աղանդներու բաղմաղանութեամբը ո՞րքան ճոխ էր Անգլիա: Ու դառնութեամբ մը, որ վիրաւորուած չդիտութեան մ'արդիւնք կրնար ըլլալ, կը մտածէի որ եւրոպական անկիւն մը թերեւս չափոնց բոյն դրած էին ֆրէնձներ, թերեւս ետլօվացի սպասուհի մը ինէ շատ աւելի աղէկ գիտնար այդ անուններուն նշանակութիւնը, մինչ ես գլխովին անտեղեակ կը մնայի:

Յաջորդ օրերը իմ միակ մտասեւեռումս եղաւ անգամ մը կիրակին ողջունել ու երթալ զիրենք տեսնել իրենց աղօթավայրին մէջ, Որո՛ւ հետ երթալու էր սակայն, անժպիտ սեղանակիցէս զատ ո՛չ մէկ ֆուէյթը կար դպրոցին մէջ: Ուստի իրեն հետ է որ կը մտնենք եկեղեցին ու անկիւն մը կը քաշուինք:

(*) Friend = բարեկամ:

Ինչ որ կը տեսնենք հոն, շատ դիւրին է թուել: Խոր սրահ մը, կարգ կարգ շարուած նստարաններ, մերկ, անզարդ պատեր, և պատուհանները բաւական բարձրերէն՝ կարծես դէպի երկինք բացուած: Ո՛չ մէկ հետք դրուագի կամ քանդակի՝ պատի մը անկիւն կամ սիւնի մը գագաթի: Խորը, զիւղ մը բարձրութեամբ ամպիոնածեւ տախտակամածի մը վրայ երկու պարզ աթոռներ, ու բնականաբար նստարաններու վրայ ժողովուրդ: Ահա՛ բոլոր տեսածնիս:

Քանի մը վայրկեան վերջը տախտակամածին վրայի աթոռները կը գլաւուն երկու պատկասելի ծերունիներէ: Կ'երեւի ի՞նչ արարողութիւնը պիտի սկսի կը մտածեմ, որովհետեւ ճշուշ, սառեցնող լուծիւն մըն է որ կ'սկսի տիրել, և կը տեսնեմ որ բոլոր գամակները կտրացել և վտռուելը պիտի թաղուել են գոգացած ափերու մէջ: Բայց վայրկեանները կ'անցնին, ու դեռ ո՛չ մէկ սկզբնաւորութիւն, ո՛չ մէկ չչնկոց, ո՛չ մէկ նշոյլ կեանքի: Գետնադամբանի, ահաւոր գիշերներու յատուկ եղող այդ լռակայութեան տեսակ մը հոգեկան խռովք կ'զգամ, որ կարծես աւելի սաստկանալ կ'սպառնայ: Ետնահետոյ կը յիշեմ նաեւ նամակին պահարանը: Եւ արտասովոր, անօրինակ երեւոյթի մը ներկայ ըլլալու պատահականութիւնս, — արդէն իսկ իրականութիւն մը դարձած՝ զգացած խռովքէս, — երկչոտ համակուսով մը պահ մը զղջալ կոտայ ինձ հոն գտնուիլս: Ու դեռ լուծիւնը կը տիրէ միահեծան: Սակայն ջիղերու մէկ խաղը եղող անզուսպ շարժում մը ընդոսն կը ցնցէ զիս, վար թօթափել տալու համար մութ խորհրդականութեան մը այն թմբերը, որով սկսած եմ պարուրուիլ: Քանի մը վայրկեան եւս, և ահա մեր մօտ գտնուող նստարանէն կնոջ մը յուզմամբ թրթուռն ձայնն է որ կը բարձրանայ դէպի վեր, դէպի լուսեղէն բարձունքը սրահին: Յոտն կանգնած չլմոր նայուածք մը ներկաներուն վրայ յածելով՝ ներշնչելի արջառութեամբ մըն է որ կը խօսի այն: Կին մը չէ՛ այլեւս, մարդկային արարած մը չէ՛, այլ հոգեղէն, տննութիւն էակ մը, որուն շուրթներէն աստուածային օրհնութիւններ կը ծորին: Ա.ս. Աստուած ուղղեալ փառարանութիւններէ և աղերասնքէ վերջ, առաքելութիւն կը լռէ ու կը նստի: Կրկին լուծիւն, մտամոխրում, ու խոհանք: Այս անգամ տարէց այդ մըն է որ կը խզէ լուծիւնը: Ներշնչելի կրօնարար թոթովանքներ դարձեալ, ու դարձեալ լուծիւն: Քառորդ ժամ եւս, և ահա ամպիոնածեւ տախտակամածին վրայ բազմած երկու պատկասելի ծերունիներն իրարու ձեռք կը թօթվեն, ու ժողովուրդը կ'սկսի մեկնիլ: Արարողութիւնը աւարտած է:

Դուրս ելած, երբ դէպի դպրոց կ'ուղղուէինք, որոշապէս միտքս դրած էի որպէս զի ընկերուհիէս կարելի եղած ընդարձակ տեղեկութիւնները քաղէի, որովհետեւ մինչեւ այն օրը թէեւ այսցեւած էի բողոքական այլ և այլ աղանդներու պատկանող եկեղեցիները, բայց այսպիսի տեսարանի մը ընտ. հանգստած չէի: Եղած չէր մանաւանդ սրբալայր մը՝ ուր երգեհոնի մը ընկերակցութեամբ մեղեդիներ, օրհնութիւններ չերգուէին: Պահուած այդ բացարձակ լռութիւնը և ատոր յանկարծական խզումը՝ զոր կը կատարէր ջերմեւանդօրէն այս ուր կամ այն ուր, խորհել կուտային ինծի թէ նամակին պահարանին պէս տակաւին շատ նորութիւններ ունէին անշուշտ այս աղանդաւորք:

Նօռա՝ որուն վերտօլին դիմեցի՝ այս մասին լիովին տեղեկութիւններ յոտանալու համար, հաստատեց տեսածս ըսելով թէ ֆուէյրները նուիրադործուած երիցութիւն չունին և այն ֆուէյրը որ իր ներշայեցութեան միջոցին Գերագոյն Ոգիէն կը ներշնչուի՝ ազատ է խօսիլ Առ Աստուած, առանց տարիքի և սեռի խտրութեան, և թէ — իր զիտցածին համեմատ ֆուէյրներու աղանդը բողոքականութեան է՝ անկախն է, և զերծ՝ ամէն ծէսերէ, արարողութիւններէ, ևն.:

— «Չիրար փրէնս կը կոչեն, կը շարունակէ ընկերուհիս, որովհետեւ քոյր — եղբայր կը նկատեն մէկգմէկ, միշտ եղակի կը խօսին ու բոլորովին կը խորշին մակդիր տալէ իրարու և զարդարուն հագուելէ: Ինչ որ սակայն իրենց ամենամեծ առաքինութիւնը կը կազմէ, սա է թէ անոնք չափազանց խստապահանջ են Բարոյականի մասին և մեծ ու լայն բարութիւն մը կը յատկանշէ զիրենք:»

— «Բուէյր անունը ի՞նչ է հապա:» Այս կ'ըլլայ վերջին հարցումս:

— «Բուէյր՝ բառական իմաստով դոդացող կը նշանակէ թէեւ, բայց չեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ այսպէս յորջորջուած են անոնք: Դիւրին է հասկնալը» կ'ըսէ, ու կը փութայ մատենադարանէն բերել «Պատմութիւն Կրօնի»ը, և հազիւ թէ ինձ մօտեցած՝ «Բուէյր անունը սկիզբները իր մականունն դրուեր է անոնց, որովհետեւ իրենց Կրօն. հաւաքմանց միջոցին՝ Փրէնտները սովորութիւն ունին եղեր մարմնի այլ և այլ գալարումներ ընելու, Աստուծոյ երկիւղովն համակուած երեւելու համար:

«Եւ եթէ դեռ հետաքրքիր ես աւելին ալ գիտնալու, — կը կցէ Նօռա՝ գիրքը դոցելով — Ճօրճ Պօքս անուամբ կօշկակար մըն է եղեր այս աղանդին հիմնադիրը, Ժէ. Գարուն կիսուն:»

* * *

Այս տարրական ծանօթութիւնները իմանալէս վերջ, ինքնաբերաբար խղճահարութեան պէս բան մը զգացի՝ ֆուէյրներու

մասին կանխաւ յախուռն դատաւան մը բրած ըլլալուն համար :

Արդարեւ հիմնալի՞ պարզութիւն անոնցը՝ ամէն բանի մէջ, եւ խուսափանք՝ ամէն տրտաքին ձեւէ, ինչպէս նաեւ վսեմագոյն գթութիւն մը ամէն անհատի նկատմամբ, ինչ որ ճշմարիտ քրիստոնէին կոչումն էր : Բայց կը խորհէի որ Գթութիւնը մենայնորձը կրնա՞ր ըլլալ միթէ այս կամ այն աղանդին : Այսպէս ֆուէյֆր մը, նոյն իսկ բոլոր ֆուէյֆրները կրնային՝ չստ աւելի անուշ ու բարի ըլլալ : Ինչ ունէր սակայն իմ 'հօստոս' որ անխախտ սեղանակիցէս չա՛տ աւելի անուշ ու բարի էր միշտ ինծի համար : Իբրեւ ծայր աստիճան խտտակրօն ու ողորդատէր՝ անոնք կրնային մինչեւ իսկ — զոր օրինակ — օրիորդ բառը բացակայացնել պահարանին վրայէն, կրնային վտարել իրենց եկեղեցիներէն՝ ամէն մեղեդի, ամէն երգստացութեան. բայց երբ միտքս կը բերէի, մօտեցող Զատիկի այդ օրերուն՝ ուր աւելի կը սաստկանայ իր ծննդավայրէն ու եկեղեցիէն հեռու դանուղ կարօտը, երբ միտքս կը բերէի, կ'ըսեմ, ի՛մ եկեղեցիներու մէջ երգուած մեղեդիներն ու շարականները, ինձ այնպէս կը թուէր թէ աշխարհիս մէջ ո՛չ մէկ երկնաշունչ ու մասմիծի լուսթեան հետ պիտի կարենայի փոխանակել մեր «Առաւօտ լուսոյն», այդ շնորհալի փառաբանութիւնը Շնորհալուոյն, եւ «Սիրտ իմ սառանի, սարսափ զիս ունի»ն, այդ անհունապէս դաշն եւ անհունապէս հոգեցունց տաղն Աւագ Հինգշաբթի աւուր :

ՏԻԿ. Ա. ԹԵՌԴԻԿ

ԱՆԻԾՈՒԱԾ ՔԵՐԹՈՂԻ ՍԵ ԴԱՄԲԱՆԸ

Երե մահագոյժ գիշեր մը մըքին
Ս'ի իրիսսոնեայ բարի ու զրթոս
Հին անեակաց կոյսի մը ետին
Թաղէ քու մարմինդ, — գովեսից անօթ,

Ու երբոր երկնի շոյները հաւայն
Ա՛յ փակեն իրենց աչիքը քնան,
Հիսեւ պիտի հոն սարդն իրեն ոստայն,
Եւ իմն՝ իր ձագեր պիտի ծընի անդ :

Պիտի չքսիք դուք հոն սարին ի քուն
Հեգ. անթմայարս վըրայ ձեր զըխուն՝
Դայերու աղմուկն, աւաջ ողբազին,

Եւ կախարդուհեաց սոված աղաղակ,
Պակշոս ձերերու ցանկալստ խայտակ,
Դաւերն աւանուն գողերու խուճիկն :

Թարգմ. ԱՐՏԱՇԵՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՇԱՌԼ ՊՈՏԼԷՌ

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՍ

Եւա մայրիկը յուսահատի շնչաւ իր անցեալը պատմելէ վերջ դադար մը առաւ, պահ մը աչքերը դոյցեց, խփալաւ թէ հանգըստանալու... Ինծի հետ քանի մը ընկերներ չուղեցինք վրդովել իր հանգիստը: Հազիւ քանի մը վայրկեան լուելէ ետք բացաւ աչքերը, ոտքի ելաւ, լուացուեցաւ, ու եկաւ նստելու մեր դիմացը իր բաղկաթուին վրայ, դէմքը անտովոր սղեւոթութիւնով մը կենդանացած, աչքերը արտառովոր փայլով մը կը ճառագայթէր: Քսան տարեկան մանկամարդուհի մը առուգութիւնով ու աւիւնով վերջաւորին ձեռք առաւ իր խօսակցութեան թելը և ըսաւ. «Հիմա, դաւանեալ, հասկցաք թէ ի՞նչ էի, կարգը եկաւ պարզելու. ծրագիրս թէ՛ ի՞նչ պիտի ըլլամ»:

«Մարդ պիտի ըլլամ, կը հասկնա՞ք մարդ պիտի ըլլամ...» Մեր դէմքերուն վրայ թեթիւ ժպիտ մը թրթուաց, չարամիտ թէ միամիտ, ընկերներէս ոմանք կը կարծէին թէ Եւա կը դառանցէ, ոմանք ալ պատկառօտ կեցուածք մը լսեալով էին: Եւայի փորձ և խուզարկու նայուածքէն չվրիպեցաւ այս ամէնը, ուստի սկսաւ անմիջապէս.

«Կը դարմանաք անշուշտ երբ կ'ըսեմ թէ՛ մարդ պիտի ըլլամ, միտքերնէդ դուցէ ծիծաղեցաք, մտածելով թէ մինչեւ հիմա մարդ չէիք հապա ի՞նչ էիք: Բայց ոչ, սիրելի դաւանեալ, մինչեւ այսօր իրաւ է որ կապժուածքով ու ընտելութիւնով մարդ էիք, բայց շատ շատեր խոնարհեցուցած են զմեզ ծառայի կարգ, կամ իբր դարդի ու հաճօքի աւարկայ, եղած ենք խորամանկ, դարդամոլ, ծոյլ և չուայ կամ տնտեսորդաբար և կամ անգիտակցաբար մեր գիմացիներուն վնասելու և վրէժխնդիր ըլլալու աչքով, փոխանակ իբրեւ խորհույ ու բանականութեան տէր էակ դարձանալու, ազնուանալու և արժանապատուութեան ու յարգանքի արդար իրաւունքնիս ձեռք բերելու: Շաղակրատ եղած ենք՝ ուրիշը ծաղրելու կամ ստորնացրելու նպատակով, զարդամոլ եղած ենք մեր կորուսած պատիւը անուղղակի ձեռք բերելու, հրապուրելու, զբօսնելու կամ պարզապէս փեսակելու համար, մեր ամէնէն մեծ ուժը եղած է արցունքը, երբ նեղը մնացած ենք՝ ուրիշներու կարեկցութիւնը մեր վրայ հրաւիրելու համար. իրաւ է թէ մեր մէջ գտնուած են առաքինութեան գերազանց օրինակներ, բայց կը կարծէ՞ք թէ ասոնք կրնան մեզ արդարացնել. ո՛չ, ո՛չ, կը տեսնէք որ այս ամէնը ո՛ւր տարած են մեզ: Հիմայ իմ ծրագիրս. այսօրուհի սկսեալ մէկդի պիտի նետեմ այն անտի գարշերը,

պռօշ, մանեակ, մատանի, գինդ, ժապաւէն ևւն. որոնք մեզ կուռ-
քի մը վիճակին կ'ենթարկեն ու հպարտութեան յիմար յոխորտանք-
ներու մէջ կը խղզեն մեր միտքն ալ, զգայութիւնն ալ, էութիւնն
ալ. ամէնէն առաջ պիտի աշխատիմ զարդանալու, բարի և գոր-
ծունեայ էակ մ'ըլլալու, ձեռք պիտի բերեմ արհեստ մը ինչ որ ալ
ըլլայ, որովհետեւ ճակտի քրախնքով հաց բերող արհեստ մը եր-
բէք ստորնացնող բան մը չունի իր մէջ ինչպէս այլ սեռին, նոյն-
պէս մեզի համար. ոյժի կարօտ աշխատութիւններու ալ եթէ առ
այժմ չկրնանք զիմանալ, բայց պիտի կրնանք կարելին ընել, օրի-
նակի համար. ծաղկաշինութիւն, լուսանկարչութիւն, գրադիտու-
թիւն, կար ու ձեւ, բժշկութիւն, գեղագործութիւն, խոհարարու-
թիւն նոյն իսկ... սպասուհիութիւն, բայց իր կտտարեւազործուած
ու ազնուացած վիճակին մէջ և իբրեւ արհեստ, ուրախութեամբ
կ'իմանամ Եւրոպացիներուն ձեռք բերած յաջողութիւնները այս
մասին, թէեւ տակաւին պակաս չեն իրենց կրած զրկանքներն ու
խոշտանդումները, բայց ինչ փոյթ, բաւական չէ՞ որ սպաւազան մեզի
ժպտի, և օր մը վարձատրուելու հեռանկարը ինչու չարտապնդէ
զմեզ: Այսու հանդերձ, սիրելի զաւակներս, չկարծէք թէ պայքար
պիտի մղենք մեր ամուսիններուն դէմ ու վրէժինդիր պիտի ըլլանք,
հաղար անդամ կ'ըսեմ Աստուած չընէ, այլ պիտի աշխատինք յաջող-
ցնել մեր ծրագիրը պատուաւոր եղանակաւ մեր սպրուտը ճարե-
լու. ո՞վ ըսաւ թէ անպատճառ դատապարտուած ենք աժեմին ու
չաժեմին հետ ամուսնանալու և մեր ու մեր զաւակացը ճակատա-
դիրը անոր յանձնելու, ո՞վ ըսաւ և ո՞վ հաստատած չէ այն դառն
կացութիւնը որ ստեղծուած է մեր շուրջը անյարմար և անդիտակ
ամուսնութիւններով, ո՞վ կրնայ երաշխաւորել բազմին ձգուած
ու հարուստ ամուսինի մը, հարստութեան կամ կեանքին տեսակա-
նութիւնը: Ըսէ՛ք, այս ամէնքը հասնակահոութեան ինչ սպացոյց
ունին, դժբաղդութիւնները միթէ անկարելիութիւններ են. արդ,
մենք իբրեւ կին պարտաւոր չե՞նք միշտ աչքի առջեւ ունենալ այս
ամէնքը և ըստ այնմ պատրաստուելու կամ կուրօրէն ստրուկ ու
ենթակայ չըլլալու, և կամ անմտօրէն օր մը աչքերնիս դժբաղդու-
թեան մէջ չբանալու...:

Սիրելի զաւակներս, դարերու փորձառութիւնը շատ բաներ
ցոյց տուած է ինծի, այլ եւս ժամանակն է լրջանալու, փառք Աս-
տուծոյ ոչ նուազ ճշմարիտ և առաքինի այրեր ալ միացուցած են
իրենց ջանքերը մեզ բարձրացնելու, կը գրեն, կը վիճաբանին, կը
քարոզեն առանց կարեւորութիւն տալու իրենց երեսին նետուած
արհամարհանքին, ծաղրին, հեգնութեան. ինչո՞ւ մենք սլ չարդա-
րացնենք մեր կոչումը, մեր ծնողաց տունը իբրեւ զաւակ ինչո՞ւ

չըլլանք նիւթապէս ու բարոյապէս օգնող ոյժ մը, ինչո՞ւ միտքեր-
նիս յոգնեցնենք այն դարաւոր նախապաշարութեամբ թէ՛ ազնիւր այդ
մարդու մը չլրութեամբ դժբաղդ է և յիմարարար դժբաղդի մղձա-
ւանջով տառապեցնենք ինքզինքնիս, կամ մտատանջել տանք մեր
մայրիկը կարող թէ անկարող որպէս ճար ճարակ ընէ, հագուստի
քուրջեր տարիներով անտուկներու մէջ դիզէ, փակցնէ և ատոր
վրայ կարեւոր գումար մըն ալ գանէ հոգ չէ թէ պարտք ընէ,
սուներ, խանութը ծախէ... Իր ազնիւր ծախելու համար Լլլայ
ամուսինին տունը, ինչո՞ւ այլը եթէ բարի է ու կարօտ՝ անօգնա-
կան մնան զաւակներն ու ինք, եթէ չար է ու անազնիւ, մնան
դժբաղդ ու լքուած ինքն ու զաւակները, եթէ հարուստ է՝ ծոյլի
ու պուպրիկի կեանքը ապրի։ Ա՛հ, դասն ու ազեւալի են այս ա-
մէնքը և ո և է մարդ, երբ կը դգայ թէ ինքը մարդ մըն է, խոր-
հող, գգացող ու գործող էակ մը, չկրնար, չպիտի կրնայ եւ երբէք
պէտք չէ որ կարենայ հանգուրժիլ ու սոկալ։ Ահա, դուք իմ
զաւակներս էք, ես ձեզմէ տուա՞յ պիտի նետուիմ գործի, վարդի,
սոխակի, ամամէջ բանաստեղծական ծովերու, քուն բերող հե-
քեաթներու դարը չէ քսաներորդ դարը, մարդը, բուն մարդը
պարտաւոր է իրական և արդար արժանապատուութիւն մը մու-
ցանելու իր մէջ նախ իր անձը յարդանքի արժանի վիճակի
մը մէջ դնելու և յետոյ, չա՛տ ետքը ուրիշներէն սպասե-
լու հոյնը։ «Գեղեցիկ սեռ» «ճշդակի մարդ» ըսած են մեզի, բայց
չխաբուինք, յիմարարար փայխայուած ենք, փայլալեւով մեր
ստորին ետը. զաւակներէս քանիներո՞ւն հանդիպած եմ որ «աղեղ
ոեռ»էն շատ աւելի ուղեղ արարքներու և վիճակներու ենթարկ-
ուած են։ Չհրապուրուինք ուրիշներու գովեստներէն, չվշտանանք
ո և է անկիւնէ եկած ձեզնանքէ, պարտաւէ կամ արհամարանքէ,
կամքի մարդը ըլլանք, կորովի մարդը ըլլանք, սիրտի մարդը ըլ-
լանք, մեր ամբողջ կեանքի ընթացքին մէջ մարմնացնենք բարու-
թեան, աւաքինութեան, աշխատասիրութեան, անձնու իրութեան
գգացումները, գործնականապէս, անձնապէս և նիւթապէս. ահա
այս յատկութիւններով միայն պիտի արդարայնենք մեր կոչումը։

Կիրառոն

ԶԱՊԵՂ, ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Առօրեան զաղջ արեւին
Թարւնոքիւն մք կը ծորի,
Ու հմայքներ նըկարեմ,
Ստուերախիս ծործորի։

Առանց տեղի շարժելու
Կ'ըմբռնուներ յոյսը փարփառ.
Ու օրհներգներ, աչելու,
Միտքիս կ'անցնին յամրաբար:

Բնութիւնը կը սկսի
Այգեր հիւսել սասափե,
Միկչդեռ հոգիս մեկուսի
Իր քերթերը կը քափե:

Մեկուն համար գարուն է,
Աշնանամուտ՝ միւսին.
Արեւն օդը կ'արիւնէ,
Դրասանգներ կը հիւսուին:

Պարեգներեն, պահեպահ,
Բոյրեր կուգան Յարութեան.
Ու կը խորհիմ' աներկբայ,
Թե ծիլերը կ'արքննան:

Թոշունները ամենքն ալ
Կը փաշտեն խօշ, անմեծ,
Թաւշափափուկ, ոսկեփայլ
Թիթեռներու միացած:

Զարթոնքը սա բնութեան
Կը ցնցե գիւ դառնօրէն.
Կը խորհիմ' քե անկեղծան
Իրերն անգամ կը կայտեն:

Օ՛հ, չե՛, փակել սենեակիս
Պատուհանները բոյր,
Զեւ ուզեր որ չքսեմ՝ գիւ
Հեզնոյ ձայները մոյր:

Որով կուգան հեռու-հեռ
Կրդովել սիրս յախտեան.
Մեկուսացո՛ւմն է, նորէն
Որ երջանիկ կ'ընէ զայն . . . :

Մ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԻՆԻ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԻՆԻԻՏ՝

Նիկիտար:

Առաջ շարժուելով, ուր ամէն մարդ՝ տէրաւորին զողը կը թափէ իր բոլոր մեղքերը, անզուսպ փափաք մը կը զգամ զալու Որ. Նինիին խոստովանելու (օ՛հ, ներեցէ՛ք օրիւրդ) այն մահաշու մեղքը՝ զոր... իր՝ գրականութեան մէջ ծնելէն ի վեր կը գործեմ իւրեն դէմ կամայ և ակամայ, և որուն համար ներում և արձակում կը խնդրեմ իրմէ շերմաջերմ, տօթէս... Գեանին տակը անցնելով և սպասելով ակնդէտ որ ներողամիտ ժպիտով մը պատասխանէ ինծի. — Գեանին տակը անցնիտ, Կովոօ՛չ:

Կ'ուզեմ իմ խոստովանա... մայրս նկատել զայն այսօր — (ինչո՞ւ խոստովանահայր բլլայ և ո՛չ խոստովանաժայր, երբ շա՛տ աւելի հաճոյքով պատրաստ ենք մեր ամէն ճղճիմ մեղքերը յայտնել այս վերջինն՝ մանաւանդ եթէ աղուոր աչքեր ու ազուոր այտեր ունի), — որով, խոնարհաբար կը ծնրադրեմ անոր առջեւ՝ բանալու համար երկու սիրտերս ալ իրեն, — մէկը՝ աջակողմեան, իսկ միւսը՝ ձախակողմեան, առաջինը՝ միմտի սիրտս որ կը բարախէ միմտանի գրականութեան համար, իսկ երկրորդը՝ զգայնիկ մարդու սիրտս, որ կը բարախէ... Նշանածիս համար, — արտասուածովոր աչուրներով զղջում յայտնելով այն սրբազգծութեան մասին, զոր յանդգնութիւնը ունեցայ գործել իր անունին հանդէպ, անուն մը որ ի. դարու հայ գրականութեան ջաշը, շաշը և... չախչախը պիտի բլլայ:

Կի՛ն էք զուր և գիտէք ներել, — Խօթանաստանքեօթի անդամ ձեզի դէմ կը մեղանչենք և Խօթանաստանքեօթը անդամ կը ներէք մեզի. — ահա՛ թէ ինչո՞ւ միշտ հանգիստ սիրտով կը մեղանչենք ձեզի դէմ, ո՞վ Եւային տղջիկները:

* * *

Ինչ է գործած մեղքս ձեզի դէմ — պիտի մտածեն բնթերցողները — որ ա՛յնչափ խորունկ ցաւ մը կը պատճառէ ինծի: — Ու հաղար ու մէկ Լեւիտաւորութիւններ իրենց կծիկը կը քակեն...

Արդեօք ձեզի բանբասեցի՞ տեղ մը. — Աստուած մի՛ տրտայէ: Ես երբէք կիները չեմ բանբասեր:

Արդեօք Կօլտէնպէրի պարահանդէսին մէջ՝ ձեզի հետ ձևայից պարած ատենս ձեր ոտքին վրայ կոխեցի. — չէ՛ կարծեմ:

Արդեօք ձեր սրամիտ յողուածներէն մէկը չկարդալու անքա-

ւելի մեղքը գործեցի. — աս ալ չէ՛, քանի որ ամէն շաբթու յօ-
ժարակամ քառասունոց մը կը ցնծամ կարգաւու համար ձեր
քրոնիկները :

Արդեօք ամէն անգամ ձեզ տեսնելու մուցայ կրկնել թէ
դուք շատ ազնիւ էք, — երբէք չթերացայ կնամեծարական այս
տարրական մեծարանքէն, և ամէն անգամուն զուք ձեր ոսկեհնչուն
ձայնովը պատասխանեցիք ինծի. — Արդեօք...

Արդեօք ամէն անգամ ձեզի հանգստեալ՝ գետնամած խոնար-
հութիւն մը չե՞մ՝ ըներ ձեր առջևը և մարմնուն աչքերով չե՞մ նա-
յիր ձեզի...

Ուրեմն, ինչ է պիտի ըսէք մե՛ղքս, յանցա՛նքս, ոճիրս, ու-
րուն համար ինքզինքս կը զատապարտեմ... զժողովին յաւիտե-
անական հուրերուն :

Օրիորդ Նինի, այն օրէն ի վեր որ ծնաք... Ծաղիկի էջերուն
մէջ, շատեր ա՛յնպէս կը հաւատան թէ՛ Նինին դուք չէք, այլ ես
եմ, որ նորաստեակ խեղկատակ *sumisterieի* մը համար հեռու
կը փախիմ՝ կնկան չըջազգեստ հագնելէ համար, և ես այս ընդ-
հանուր սխալը չեմ փորձեր անգամ սրբազրիկ, ընդհակառակը,
յաճախ այս սխալմունքին մէջ փառասիրութիւնս փայփայելու նօ-
թեր իսկ կը գտնեմ :

— Ե՛, Պարօն Թօլայեան, հիմակ ալ Նինի, հէ՛...

Խորհրդատար ժպտալով մը կը գոհանամ, — բայց դուք որ կին
էք, պէտք է անշուշտ իմացած ըլլաք թէ լուսթիւնը աւելի պեր-
ճախօս է քան Ռ. Մալխասին պերճախօսութիւնը :

— Ի՞նչ սիրուն զրած էիք այս շաբթու, կ'աւելցնեն դժուա-
ները, խա՛չ որ, դուն պաշխա՛ մարդ ես :

Կուտական ամօթխած չիկնումով մը — ինչու որ, ինչպէս կը
հասկնաք, համեստութեանս մէջ վիրաւորուած եմ — գլուխս կը
խոնարհեցնեմ՝ անիրաւօրէն յարկատակելով ձենէ ձեր գրական
փառքը, պատիւը և զօրութիւնը :

Սակայն, ուրիշ անգամ ալ, կ'ըսեն երեսիս.

— Եթա՞կը, եթէ օրիորդ Նինին դուն ես, ա՛լ շատ կը չափա-
զանցես կոր :

Ու ես՝ ապերախօս, ես՝ վատս, ես՝ անիրաւս, ես՝ ստորինս,
տպերախտաւար, վատաւար, անիրաւաւար ու տառնաւար կը
պատասխանեմ :

Ա՛պա, Օրիորդ Նինին ես չեմ, Օրիորդ Նինին այնինչ օրի-
որդն է...

Բայց, այսօր, վերջապէս, պարտ անձին կը համարիմ վերջ

տալ բոլոր երկբայութիւններուն և մինչ Ասալ Հինգչարթի օրը
Երուսաղէմի տաճարին վարագոյրը կը պատուի, ես ալ կ'ուզեմ
պատուել ճշմարտութեան վարագոյրը, դուրս հանելու համար դէմ-
քը հայերու առաջին յորոնկագրութիւնն ու անդրանիկ երգիծա-
բանութիւն, ըսել կ'ուզեմ՝ Օր. Նինին, սրուն դրածները կարգա-
ցող մը երբէք... Ահնէի չընեմ:

* * *

Բարեկենդանի շարաթ իրիկունն էր (Քառիմըն գրեթէ անա-
ջին վէպը ա'յսպէս պիտի սկսի) որ ճանչցայ զայն:

— Օր. Նինին, ըսին, ներկայացնելով ինծի վայելչահատակ
— նո՞սր մը, quoi? — օրիորդ մը, որ չնորձի ու չրազոյրի հաւա-
քածոյ մըն էր կենդանի:

Զպիտի հաւատաք անշուշտ՝ երբ բսելու ըլլամ ձեզի թէ ի տես
այս չնորհագիզ գրագիտութիւն, սրունքներս կ'իտանցան և զեռօն
ինկայ մարած. — արդ, քանի որ չպիտի հաւատաք, ես ալ չեմ
ըսեր:

— Ինչ, բացառանչեցի, միթէ Օրիորդ Նինի դժուար էք. ո՛հ,
ինչ երջանկութիւն... ուրեմն, իմ կարգիս ինքզինքս ձեզի ներ-
կայացնեմ. Երուսաղէմ Թօլայեան, հանրային միմաս...

— Ինչ, բացառանչեց Օր. Նինի իր կարգին, մեր հանրային
միմասը դուք էք... ո՛հ, ինչ երջանկութիւն...

Ու երանութենէն՝ զեռօն ինկաւ մարած:

Անոր մարիլը տեսնելով՝ ես ալ մարեցայ՝ այս անգամ լրջօրէն:
Tremolo à l'orchestre!

Երբ սթափեցանք՝ երկուքս ալ իրարու երես նայեցանք և ա-
ռաջին անգամ անիկա բերանը բանալով բռաւ.

— Մեծ մարդ մըն ես դուն:

Ես ալ բերանս բանալով ըսի (քանի որ չէի կրնար... բերանս
գոցելով ըսել).

— Մեծ կին մըն ես դուն:

* * *

Քանի որ ուրիշներ ինծի ներկայացուցին Օր. Նինին, ես ալ
իմ կարգիս ներկայացնեմ՝ զայն ձեզի՝ եթէ ճանչնալու պատիւը
չունիք արդէն:

Ծաղիկին ընթերցողները ամենէն առաջ երբ թերթը բանան՝
Օր. Նինին յօդուածը կը կարդան:

Կուզէ՞ք տեսնել Օր. Նինին, — ուրեմն ամէն առտու ամէն
իրիկուն Բերա-Շիշլի թրամուէյները քննեցէ՛ք և եթէ տեսնէք չնոր-
հագիզ օրիորդ մը, Պետրոս Գուրեանի զեզու ճիններուն չափ արժ-
ղոյն, Պարսամեանի հուրիններուն չափ նրբահատակ, Մաւղահեան

Աբիկի չափ երկայնահասակ (1 մետր 75), որ կը ժպտի, կը ժպտի, կը ժպտի շարունակ, մի՛ վարանիք, բացէ՛ք գլխարկնիդ անոր առջեւ, որովհետեւ սա՛ ինքն է Օրիորդ Նինի:

Սրամտութեան վաճառականութիւն, մայրիկը զինքը աշխարհ բերած ատեն ըսած է.

—Կեանքիդ մէջ կախման կէտէ զատ բան մի՛ դներ, ատուկ կրնաս գրականութեան մէջ յաջողիլ:

Խօսքի տակ չի՛ մնար երբէք. դուք մէ՛կ կ'ըսէք, ան տասն նըմէ՛կ կը պատահիւմնէ:

Վառվռուն խօսակցութիւն մը, անա՛նկ որ ամէն իրեն հետ խօսող՝ իրեն համար կը վառի և մէյ մըն ալ չի... մարի:

Պարկեշտասուն հայուհի մինչեւ տաքերուն եղունգը, յօգուած ներու մէջ ասոր անոր հարձ կը նետէ, բայց փորձեցէ՛ք հարձ մը նետիլ իրեն... փողոցը, և գլուխնիդ կ'ուռէք հովանոցը:

Երբէք փութո՞ւս չի գործածեր, և նորէն Օրիորդ Նինի է և ոչ Տիկին Նինի, փաղոս մը որուն չի բաղձար երբէք, եթէ պէտք է հաւատալ իր խօսքին,

Համոզուած ու արմատական ֆէմինիստը, կը պնդէ որ էրիկ մարդիկ պէտք է չըջագղեստ հագնին և կրնորք՝ բանդալոն, և այս գրածս ալ չի կարդար, որովհետեւ էրիկ մարդու գրուածք է:

Համբան հանդիպած էրիկ մարդիկը լս'կ աչքի քթթումով մը կը բարեւէ, և ա՛ս ալ նորէն մեծագոյն չնորհը եղած կ'ըլլայ:

Նազեղաբոյր նայուածք մը ունի, մանուկի շարժումներ և փափկաշունչ վարուելակերպ մը, անա՛նկ որ վրայէն կը վազէ՝ Տիկին Սրբուհի Բիւշիւքեանի ջերմ ընթերցութիւն մը ըլլալը:

Կատակի համար չի՛ նեղանար բնաւ, անա՛ թէ ինչու խոշոր քուփէն ունեցայ իր վրայ գրելու՝ երբ Օր. Հայկանոյ Մառք Զատիկի յօգուած մը խնդրեց ինէ. և վստահ եմ թէ Օր. Նինի աւետ լի գոհ պիտի մնայ այս սողերէս, քան այն քանի մը տասնեակ կարմիր հաւկիթէն ու քանի մը սխալ չեօրեկէն, զորս մտադիր էի իր հասցէին զրկել՝ Զատիկ առթիւ իր խմորս մի նուէր. (եռքէն իմացայ թէ՛ Օր. Նինի սովոր չէ եղեր Զատիկն հաւկիթ և չեօրեկ ուտել. — tout le monde a ses idées, չէ՞):

Պոլսահայ գրականութեան ամէնէն կարգայուած գրողներէն մէկը՝ ասոր անոր պէս ստորագրութիւնը հոս հոն չի ցրցքներ, այլ լս'կ իր թանկագին ձեռագիրը վերապահած է Ծաղիկի ՊՊ. գրաշարներուն:

Հմայիչ խօսակցութիւն, սրամիտ քրոնիկադրութիւն, թրամուէյի բաժանորդութիւն, զուարթ շատախօսութիւն, կնապաշտական խմբագրութիւն, նորածիլ երգիծաբանութիւն...

Բայց այս թուումին վերջը չի դար:

ԵՐՈՒԱՆԻ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

ԿԱՆԱՑԻ ԶԳԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պ Ա Ձ Ե Ր Ը

(Վ Ի Լ Ա Ն Է Լ)

Իդձեր անհաս, անսահման,
Լեռը գրկող մեզին պէս,
Սիրսիս խորը կ'ուշանան:

Գաղջ երազներ առնուան,
Ուր սերը զուր կը փնտռես,
Իդձեր՝ անհաս անսահման:

Համբոյրներու սիրական
Սարսուռները հեշտ, անտես,
Սիրսիս խորը կ'ուշանան:

Վայելջներն'ւղ խնկացման
Մէր մարմնի'նը ողջակեզ,
Իդձեր՝ անհաս անսահման:

Անպիղծ, վայրի Բնութեան
Տենցանքները վարդագես,
Սիրսիս խորը կ'ուշանան:

Դադափարներ սիրական,
Հասնող շողեր եկ, ինչպէս
Իդձեր անհաս անսահման:

Սերը, կիրքը, ամեն բան
Յար յեղածուփ կեանքի պէս,
Սիրսիս խորը կ'ուշանան:

... Եւ խորանին մէջ մահուան,
Պիտի պառկիմ ուր. գուցէ՝
Իդձեր անհաս, անսահման
Սիրսիս խորը ուշանան . . . :

ԱՐԱՔՍԻ ԽԱՐՑԵԱՇԵԱՆ

ԱՆՁՆՈՒԵՐ ՀՈԳԻՆԵՐ

Մատիառութեան, պերճանքի, և երեսնալու սիրոյն համար միմիայն, եկեղեցական, կրթական կամ բարենպասակ հաստատութեանց հոգերը ստանձնող մարդերու ա՛յնքան ստուար թիւ մը ունինք մեր մէջ, որ նոյն այդ հոգերով ծանրաբեռնուող ճշմարտապէս անձնուէր հոգիներու ցանցաւ թիւը անստուած երեւոյթ մը կը դառնայ յաճախ, և կամ, աւելի ճիշդ խօսելու համար, չարժանանար այն ճշմարիտ գնահատութեան որ անկեղծ սիրոյ մը արդիւնք պէտք է ըլլայ լոկ, և միեւնոյն ատեն վե՛ր, չա՛տ վեր՝ այն սովորական գնահատումներէն, որոնցմով դիտենք փաղաքեղ մեր եկեղեցիներուն, գաղութներուն և բարենպասակ հաստատութիւններուն բոլոր վարչութիւնները առ հասարակ, առանց ճշմարիտ գաոտումներու, առանց անկեղծ քննադատութեան:

Այսպէս, ողջամիտ անհատի մը համար, նոր յայտնութիւն մը ըրած չպիտի ըլլամ, երբ ըսեմ թէ մեր մէջ, մէկ ջուրով կը գընահատուին եկեղեցիներու, դրամները իւրացնող թաղականները, անոնց ի նպատակ առատութեամբ դրամ նուիրող թաղականներու հետ, անախտութեան սիրոյն համար միայն նմանօրինակ պաշտօն մը ստանձնող անհատները, բուն գործին սիրոյն համար իր կեանքը նիւթական և բարոյական առաւելութիւններով նուիրող անհատներու հետ, յաճախ որ անկեղծութիւն, բարոյականութիւն չէ մընացեր ալ կարծեա մեր գործերուն, ո՛րքան գատումներուն մէջ, քանի որ ա՛յնքան տժան դարձած են այսօր՝ գնահատումներու տեղաաարափները:

Եւ իրօք, երբ յուրջ նկատողութեան մը առարկայ ընենք միջան դարձանէութիւնը ա՛յն անհատին, որ իր ստանձնած գործին պատասխանատուութեան խնդիրը իրեն խղճմտանք ըրած, առանց ո և է նկատումի, անձնուիրութեամբ և սիրով կը փառի ո և է բարեգործական հաստատութեան մը — որուն՝ կոչուած է խնամակալը ըլլալ —, ջանալով միշտ կատարելութեան մը հասցնել զայն, ժամեր, օրեր նուիրելով անոր բարեգործման և զարգացման գործին, վստայելով իր խնայականութեան բոլոր ձիւրքերը այնքան առատութեամբ, որքան դումարները իր քսակին, անշուշտ իր կարողութեան չափով, և յաճախ զիշերուան քունները զոհելով խորհելու համար թէ ի՛նչ օգտակար ծրագրի մը կրնայ գեռ ծնունդ տալ իր ուղեղը, իր խնամքին յանձնուած հաստատութեան բար-

ւորման համար, ապահովարար համակրալից հիացում մը կ'զգանք անոր հանդէպ, և մեր իրիշձը չի տանիր որ հաւատար պատվանե-
րու, հաւատար զնահատումներու առաքիլայ հանդիսացնենք զինքը, անուանապէս թէև գործի կարգ անցած, բայց իրապէս անոնց բու-
լորին հակառակը գործողներուն հետ:

Լրագրողի համետ հանգստմանքովս, քիչ շատ չփման մէջ ըլ-
լալով՝ Պօլսոյ եկեղեցիներուն, զպրոցներուն և բարենպաստակ
հաստատութիւններուն հետ, անկեղծ ցաւով մը զխած եմ
որ հազուադէպ երեւոյթ մըն է աշխատող անձնուէր հոգիներու
գոյութիւնը, մինչ՝ ընդհանրապէս կը վխտան ամէն թաղերու մէջ
գրեթէ, իրենց երեւնալու տենչին յագուրդ տալու համար միայն
պաշտօնի գլուխ անցնող անհատներ:

Չեմ գիտեր թէ՛ դատողութեանս մէջ սխալած պիտի ըլլամ
երբ ըսեմ թէ հազիւ մէկ քանիներ կրցած եմ գտնել իբր
անձնուէր հոգիներ, որոնք, ճշմարտապէս նախանձախնդիր իրենց
ստանձնած գործին բարւոքման անձնա զատակարգ մը կը կազմեն
կարծես մեր եկեղեցական, կրթական ու բարենպաստակ հաստա-
տութեանց տարեգրութեան մէջ և կը ներկայանան հանրութեան
իբրեւ տիպար և օրինակելի անհատներ:

Թէ ի՞նչ օգտակար գործունէութիւններ ունեցած են այս ան-
ձերը մեր եկեղեցիներուն, զպրոցներուն և բարենպաստակ հաստա-
տութեանց բարւոքման գործին մէջ, գիւրին է հասկնալ, երբ յի-
շատակութեան ճշմարտապէս արժանի դատենք զիրենք հոս, իրենց
ունեցած պաշտօններով:

Ռօպէր Էֆ. Եազընեան, ատենապետ Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի:
Յարութիւն Էֆ. Սալանեան, անդամ Հոգարարձութեան Ս.
Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցի:

Տիգրան Էֆ. Մանուկեան, գերատեսնապետ Ս. Փրկչեան Ազգ.
Հիւանդանոցի:

Յակոբ Էֆ. Էսսեան.— Ատենապետ Խնամակալութեան Ղա-
լաթիոյ Կեդրոնական Վարժարանի:

Գրիգոր Էֆ. Բըրլինեան.— Անդամ Հոգարարձութեան Ս. Յա-
րութիւն եկեղեցւոյ Բերայի:

Դառնիկ Էֆ. Հայրցեան.— Անդամ Թաղ. Խորհրդոյ Սամաթիոյ:

Պզտիկ ակնարկ մը այս ցանկին վրայ, և գիտակից ծանօթու-
թիւն մը իրենց գործերուն՝ պիտի բաւէ արդէն համոզուելու թէ
անձնուիրութեան ի՞նչ օրինակելի մարմնացումներ են ասոնք, ու-
րոնց իւրաքանչիւրը իր դերին մէջ, սիրտ հոգի կը մաշեցնէ կա-
տարեկապէս, ամէն ջանք ու ճիգ թափելով որ իր խնամքին

յանձնուած գործը կարելի եղածին չափ անթերի ըլլայ, գերծ ու է քննադատութենէ, ու այս բոլորը մի միայն գործին սիրոյն համար, առանց նկատումի, առանց հաշիւի:

Եւ իրօք, երբ աչքի առջեւ բերենք Բերալի եկեղեցական ու կրթական գործերուն զգալի բարեփոխումը, Հիւանդանոցի պէս բազմադասանջ հաստատութեան մը հսկայաքայլ յառաջդիմութիւնը, Կեդրոնական Վարժարանին այսօրուան փայլուն վեճակը, ու Ստեփանի թաղին նոյնպէս եկեղեցական ու կրթական գործերուն համեմատական բարեփոխումը, պիտի զգանք որ ճշմարտապէս մեծ գեր մը ունեցած են վերայիշեալները և իրենց սրտին բովանդակ աղնութիւնն ու կորովը ապացուցած:

Շատ հաւանական է որ հեռուէն անոնց լուսն ու մունջ գործունէութիւնը գիտողները եթէ գիտակցութիւնը չունենային անոնց նիւթական կարողութեան և հրապարակի վրայ առաջուց ի վեր ունեցած վարկին, չանախնդրական գաղտնիք մը պիտի կարծէին տեսնել անոնց ա՛յս աստիճան անձնութեան մէջ, որովհետեւ ա՛յնքան դժուարին դարձած է կարծես հիմա դանել անհատներ ուրոնք իրենց եկեղեցիներուն, գարոյններուն կամ բարենպաստակ հաստատութիւններուն սիրոյն համար, ասանկ օրինակելի զգացումներ տածեն:

Մասնաւորելով մեր խօսքը ֆարութիւն էֆ. Ասլանեանի եւ Տիգրան էֆ. Մանուկեանի վրայ, պէտք է ըսենք թէ Հիւանդանոցը՝ հակառակ իր տխրաբոյր հանգամանքին, շատ բարեբաղդ եւ զած է որ իր բարեփոխման գործին աշխատողներուն մէջ անոնց պէս անձուէր հոգիներ ունեցած է այս վերջին տարիներուն մէջ, ուր ասուել քան երբեք բազմապատկուած են պէտքերը, պատըս պարուոյ անհատներուն, հիւանդներուն, անկարներուն, ծերերուն, որբերուն, որբուհիներուն օրրատօրէական աճեցման հետեւանքով:

Այն մեծաքանակ հարստութիւն ունեցողները որոնք այսօր եւ եկեղեցի և կամ յաւելուածական թեւեր կը կանգնեն ու նորանոր պէտքեր կը լրացնեն այդ բազմակարօտ հաստատութեան մէջ, եթէ մեր սմէնուս երախտագիտութեան արժանի կը հանդիսանան, ոչ նուազ երախտագիտութեան արժանի պէտք է դառնան նաեւ անոնք սրանք անոնց տաղնորդները, կամ թեղաղրիչները եղած են, և ասանցմէ զատ, իրենց կեանքը, սիրտը, հոգին նուիրած են արդէն այդ հաստատութեան բարեգարգման համար:

Աս վերջին տարիներուն մէջ, մասնաւոր վերջերս, Հիւանդանոցի կեանքով զբաղողները գիտեն թէ Ասլանեան էֆ.ն, այդ պատուական անձնաւորութիւնը, ի՛նչ գոհողութիւններ ըրաւ ջուրի ձամբաններուն հաստատման համար այդ հաստատութեան մէջ, ուր,

ինչպէս ամէն տեղ, անունդիւ և զոյութեան այդ էական տարրը այնքան թանկագին արժէք մը ունի. և յետոյ շինութեանց հսկողութեան հոգը, այդ գծուարին պաշտօնը, որուն մէջէն գոհունակ ելնելու համար, յայտնի է թէ ի՞նչ անսանելի ջանքեր պէտք են, երբ ըսենք մանաւանդ թէ ճարտարագետ մը կայ դիմացին:

Եւգովիացի այդ աննկուն անձնաւորութիւնը այս ամէնը ըրաւ ու կ'ընէ, անստգիւտ համեատութեամբ մը, միշտ լռիկ ու մնջիկ, ի՞նչ որ աւելի ևս կը բարձրացնէ իր բարեգործութեան արժէքը, մինչ գիտենք թէ ո՞րքան մարդիկ կան մեր մէջ որոնք իրենց ամենաչին մէկ պարտականութիւնը, փողի և թմրուիի ձախերով կ'ուզեն ծանուցանել հանրութեան, այս պարագային ի՞նչ նիւթական զոհողութիւն որ պէտք է, սիրայօժար հատուցանելով:

Նկարագրի տարբերութիւն մը անշուշտ ասիկա, որ սակայն երեւան կը հանէ բուն մարդը իր բովանդակ ինքնութեանը մէջ:

Ո՛ւր էր թէ մեր բոլոր հաստատութիւններուն խնամքը ըստ անձնելու կոչուող մարդիկ անձնուէր հոգիներ ըլլային ամէն բանէ առաջ, և օրինակ առնէին մեր յիշած անուններէն, որոնց վայելած համբաւը ուրիշ բանի արդիւնք չէ, բայց մի՛ միայն իրենց նկարագրին ազնուութեան:

ՎԱՀԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆ

ՍԻՐՈՅ ՅՈՐԶԱՆՔԸ

Ովկեանին սարածութեան մեջ, տեղ տեղ,
Յորձանքներ կան, միշտ դարձդարձիկ ու անեղ՝
Ուր կը խուժէ հսկայ հոսանք մը ջուրի.
Եզերուած շայն ժանեակներով փրփուրի:

Այդ յորձանքին ոյորքներուն մեջ, շատ հեղ,
Կը կորսուին խեղճ քոչնիկներ սիրագեղ՝
Որք հեռուէն զիրենք կուսան, սարսուռի
Չափ մեղմ, խաբող ծփանքի մը՝ որ կուռի

Եւ անդունդին ծոցը զիրենք կը նետէ:
Սերն ալ այդպէս յորձանք մըն է, միշտ գեղուն՝
Փրփուրին տակ երջանկութեան, իդէրուն.

Ու հոն կերթանք կը մօտենանք հետզհետէ:
Բայց որո՞ւ հոգ անդունդն, հոգիս, թող գայ, օ՛ն,
Բանի որ մեկն մեկտեղ պիտի իյնանք հոն:

Ժ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ

Ն Ի Ն Ի Ի Ն Օ Ր Ա Գ Ի Ր Ը

ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ

Հոնտոնի մէջ վերջերս աղջկանց բարձրագոյն վարժարան մը բացուել է, ուր՝ սիրելի բնութեցողներս ու ընթերցողուններս մի՛ կարծէք թէ, գիտութեանց, բնաշնչութեան, փիլիսոփայութեան, գրականութեան և գեղարուեստի խորին ուսումները պիտի սուսնուցուին: Երբե՛ք: Այդ վարժարանը յաճախող աղջնակները բնաւ իրաւունք չի տրտի ունենան մուսուլմանէ կթերացին չըջազգեստներ հագնելու, կնոջական վաղելութեանց վրայ բնաւ պիտի չխորհին, հոն գացողները արգաւորելու պիտի մոռնան, մետաքսէ ձեւանցները ժանեակները անկին մը պիտի նետեն:

Մուսուլմանին տեղ՝ հոտոտ կտաւ պիտի հագնին, օգուիչի զգլխիչ վեռտրներով գլխարկներուն պիտի յաջորդեն խոհարարուհիի ձերմակ պոնիները, ձեռքերնին փափկացնող բոմատը՝ այստեհտեւ միայն պտղած խղերը պիտի ըլլան, և իրենց անձին գինովցնող բուրումը՝ աշխարհիս լաւագոյնները՝ խոհանոցին մուխն ու ծուխը պիտի ըլլայ:

Ահաւասիկ վերջին հարուածը կամ նորութիւնը կ'եներուն: Զեղի կը թողում բնարութիւնը:

Մինչեւ յարդ պղտիկ աղջիկներն ալ իրենց տարեկից աղբարիկներուն պէս իրատունք տնէին միայն քանի մը ութիւններ ուսանելով բոս ակումանալու:

Մինչ այստեհտեւ, այդ անմեղ հրեշտակներն ալ դատապարտուած պիտի ըլլան խոհանոցին մէջ տանջուելու, մուխին ու ձեն-ձերուն մէջ իրենց վարդազեղ թարմութիւնը կորսնցնելու, որպէս զի կերակուր եփել սորվին, որպէս զի իրենց ազագայ բնկերները խոհարարուհի մը բռնելու ծախքէն աղատին:

Գէշ չէ գաղափարը անոնկ չէ՞ թարեկամուններս:

Իբր թէ Աստուած Եւան դրախտին ճախութիւններուն մէջ Ագամին յանձնելով բոսով ըլլար. «Ագամ, Եւան քեզի իրրեւ բնկերուհի կուտամ, որպէս զի քու կերակուրներդ եփէ, տունդ տեղդ մտքդ, գուլպաներդ կարկուտ և քեզի հնազանդի»: Մինչդեռ մենք որ ասանկ հոտուած մը կարգացած չենք Սուրբ Գիրքին մէջ տակաւին... կը բարկանանք անշուշտ:

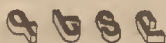
Եւան տեղծուեցաւ որպէս զի դրախտին հրապոյրը ըլլայ, անոր չքեղանքը տմբողջացնէ և... Ագամը այդ պարիկին պահապանը պիտի ըլլար կենդանիներուն յափշտակութիւններէն պահպանելու համար զայն:

Եւ ի՛նչ սրբապղծութիւն, Աստուած իմ... երբ քսաներորդ
դարու մէջ՝ մեր ազնուաշուք կէսերը զմեզ խոհանոցին չորս պա-
տերուն մէջ բանտարկել կը փափաքին:

Լոնտոնեան այս վարժարանը հիմնող իմաստունները որոնք ա-
պահովարար էրիկ մարդիկ ըլլալու են, իրենց սեռակիցներուն «աչ-
քերնիդ լոյս» կ'ազաղակեն, իբրեւ թէ gros lotն շահած ըլլային
... այնքան ուրախութիւն կը յայտնեն ու... այնքան կը հպար-
տանան որ...

Միամիտները... չեն գիտեր թէ որչափ ալ կիները խոհարա-
րութիւն սովորին՝ դարձեալ էրիկ մարդիկ պիտի ըլլան անոնց խո-
հարարները որոնց գլուխներուն այնքան կը վայլեն ճերմակ սօ-
նէները:

Ն Ի Ն Ի

Կը փրոռուի ջիւնջ ու աղուոր
Աղիկներով ոչորուն,
Միւնջ զով հովեր քիւրաւոր
Գոռեն լանջօր իր ծրփուն:

Մերք հանդարտիկ ու անուշ
Վերս վերս վարսով անշրջուկ,
Արծաթաշող եւ ֆնիւշ
Կը սողոսկի խուսափուկ:

Պասկերներ շուն, յամբերեր,
Կը ցոլանան հոն յրսակ.
Այն աչ ունի յոյզ ու սեր
Որսի մը պէս անապակ:

Մերք հոսանք մը սենդագին,
Կ'ըլլայ պրդոտ ու ջրժողոյն,
Ուր ժայթքումներ ահագին,
Կը կազմեն խօշ, պար մ'իսկոյն:

Հոգիս նըման այդ գետին
Ունի ժաւեր, շա՛ս խաղաղ,
Մէջ մ'աչ սակայն սենդագին
Դառնայ խրոտով մը խիզախ:

Մաղիքաւ

ԱՐՓԵՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ԿԱՆԱՑԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ

(ՏՊԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ)

Ի՞նչոր գեղեցիկ արուեստներու պէսպիսութեանց մէջ, աչքի կամ ականջի ներդաշնակ գեղեցիկքի մը գաղտնազգած մէկ տըպաւորութիւնը կայ, որմէ մեր զգայարտնքներու կեդրոնացումը, մեր սիրտը փայլայտում՝ հրազուրիչ կը գտնէ ինչ որ մատուցուի իրեն զգայարանքի մը միջոցաւ, իբր գեղեցիկ կատարելութիւն մը: Թարթափանքի, չլացումի կոյր հնազանդութիւն մը վայրկենական, որ զմեզ կ'ընկճէ, և որուն հետքը կը կրենք ընդ երկար հանգիստ ու բազմալի հոգեկան ճնշման մը տակ:

Իմ մասիս, գեղարուեստի նկատմամբ ունեցած եմ միշտ զգացման, հակումի անհուն տկարութիւն մը, միշտ գտնելով անոր մէջ փափկաբեղ չունչ մը, ազնուացում մը, անբժուկեղի գեղեցկութեան մը գիրդ պլին և գերազանցազէս իտէալ փափկութեան դրոշմ մը: Գեղարուեստը, ստեղծ ամէնէն է ինծի համար, նա մանաւանդ կանացի գեղարուեստը, այն՝ որ ընտելոյն եղած է մանաւանդ կանանց համար. այս կարգիներուն ամէնէն վերը ձեռագործը պիտի գնեմ, իբր սոսկ կնոջ վայել արուեստ, որ սակայն բիրաւար սեռեր կը պարունակէ իր զանազան ճիւղաւորումներուն մէջ, որոնք որ ըստ օրէ կը զանազանուին, կը բազմապատկուին, կը ստեղծուին: Հին ազգաց ծանօթ արուեստները կը ծնին նորեր, և նորերը կը յաջորդեն իրարու. զաւկէ զաւուկ, մարդկային հանձարի արգասանդ ծնունդ մը, ձեռարուեստի հմայական սերունդ մը կը պատրաստէ, որուն կը սքանչանանք:

Մտովի փոխադրութիւնք պահ մը Սինկերի ցուցադրութեան սրահներէն մին, մօտէն չօտիկելու համար, դիտի և գեղեցկութեան այդ երկներանդ պրիմաակացումը, որ իր դարձդարձիկ երեսակներով՝ ախար կը բերուէ զմայլանքի:

Ակնապիշ՝ կը կենամ հոն, խապեան հինցած չէնքի մը կիսափուշ պատկերին առջեւ, որուն ներքեւէն աղքատ քաղապօէջ մըն է, թերեւս, որ իր կուժը չայկած կը տանի, բոկոտն: Տը Մանկոյի շքեղ թաղի մը, կարծես այս, որուն վրձինին յետին սրբաւորներն անգամ, հաւատարիմ պահպանողութեամբ մը, աննշմար չեն մնացած մեքենային գործունէութենէն: Նազովրեցի Քրիստոսի դալկահար կիսադէմքը, անդին, որ ցաւի և յուսահատութեան դալարումներուն տակ, իր կեանքի զառնադրումները կը քամէ կարծես: Աշխարհիկ կեանքի ինքնամերժ թիփ մը, մայրապետի գլուխ

մըն ալ իր լուսանցիկ շղարչին ընդմէջէն, որ ճակատին ու թուշին կէսը կ'եզերէ այնքան բնականօրէն:

Քիչ մը անդին, եղնիկներու գուպար մը գեղածիծաղ մարմանդէն վրայ, ծովանկար մը, ուր կռնոցներ քաշուած կը ներհն, մինչ մայրամուտի յետին կարծրութիւն մը գեւ իրենց վրայ կ'ողեւարի: Կը յափշտակուի մանաւանդ բարակի մը ցուցադրուած նուրբ գլխէն. արուեստի կատարեալ կատարելութիւն մը ասիկա, որ երանգներու ներդաշնակութեան, բնականութեան մէջ ձուլուած՝ իր ամբողջութիւնը երազել կուտայ:

Նկարչական ասեղնադարձութեան այս իրադէս շնորհաւորելի յաջողութենէն զատ, Սինկէրի ընկերութիւնը իր մեքենաներուն շնորհիւ իւրացուցած է նոյն խիւ Երևելքի ձեռական աշխատութեանց մոռցուած էջերը, որոնց հնուրձն անունը կուտանք: Ասոնց մէջ պատկառալից զմայլումն աշմանի են պոլիտարական ընտիր ասեղնադարձութեանց նմանողութիւններ, արեւելեան մօղայիքներ, ու կեթեւ հիւսուածքներ, և իհարկէ կոչուած աշխատութիւններ ու սիւզեկներ:

Արեւելեան և արեւմտեան ճաշակներու յստակ և բնական զանազանութիւն մը, ուր տաղանդները տեղի տուած են զանազան նախասիրութեանց: Ընկերութեան այս արուեստի ցուցադրութեան մասնակցող բազմաթիւ յաճախորդներ իրենց կարողութեան և աշխատութեան չափով բերած զրոծ են հոն, բնական նկարներու պէս, առդանկարուած *d'après nature* թապիքներ, մէկը՝ մորթուած երէններու կապոց մը, մյուսը՝ դաշտի ծաղիկներ, պտուղներ, դէմբեր, գիւղանկարներ են, չատերը նկարիչ վարպետներու հանուած կտորներէն ընտրուած. ուրիշ մը, ռիչլիֆօն, Տանքեր անկիւզ. աժուռ ասեղներով ձոխալարդ գլխատներ են. ևն.:

Աչքով ու սրտով դո՛ւ, այս անտրանէն՝ երբ, անօրէնութիւն շնորհաւորութիւններս կը յայտնեմ, միտքս կ'իյնայ յանկարծ հետաքրքրուիլ հայ գեղարուեստատէր կիներու ցանկով. և մինչդեռ օտարազգի կիներու ստուար աշխատութիւններուն և անուններուն քով հազիւ ինծի ցոյց կուտան չորս հինգ անուններ, արժանապատուութեան խօր վերաւորանք մը կը զգամ իմ ազգակիցներու հաշտոյն, որոնք չեն փութացած իրենց գեղարուեստատէրի հակումին մէկ առաջոցը սալ ասանկ հանրային ցուցահանդէսի մը մէջ:

Հայտնիներու ընդհանուր անտարբերութիւն մը հազիւ կարող են վերկել՝ Օր. Գարամանեան իր խիստ յաջող մէկ երկու կտորներով, Օր. Ս. Պ. Նոյնպէս իր յաջողած կտորներով, Օր. Աննա Սինան, Օր. Ֆիլոմէն Վիլամեան և Օր. Կեռասեան, իւրաքանչիւրը իրենց քննատելի թապիքներով, քարալիւններով և զանազան ձեռագործներով:

ՀԱՅԳԱՆՈՅՇ ՄԱՌԻ

ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՊՍԱԿԻ ԶԳԵՍՏ

Ճերմակ շիպեոթիէ պլուզն ու յղանցքին վրայ ինկող թիւնիք, որ չորս ձեղքուածքներէ կը բաղկանայ, մետաքս պոսքոնիներով և կամ կիողանց-մօթիքներով եղերուած. այս մօթիքները կը տարբերին օձիքին և թեւերսններուն ձեւերով, ինչպէս պատկերը կը ցուցնէ: Իսկ բուն քղանցքը որ մէջքէն կ'երկարի, չինուած է ծաղկանկարուած ձերմակ թաւիչէ, վայելուչ ներդաշնակութիւն մը կազմելով իր թիւնիքին հետ:

Տուպիւռն՝ թափքս կամ քօշօնեզ:

ՏԻՐՈՒՀԻ ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս ծանօթ է հանրութեան, Աղգ. Հիւանդանոցի նոր շինութիւնները փութով առաջ կը տարուին: Յակորեանց եւ Կիւլպէնիեանց բաժիններուն շինութիւնները մասամբ աւարտած են, եւ յոյս կայ թէ մինչեւ Համբարձման տօնին բաւական ակնառու երեւոյթ մը ստանան անոնք: Շինութեանց սենեակներուն յատկը, ինչպէս կը լսենք, կը սալարկուի գեղեցիկ մօղայիքներով՝ որոնք շինուածանիւթերու ծանօթ վաճառական Հաճի Պաղտասար էֆ. Տէյիրմէնճեան և Որդւոց նոր բացած գործարանին արտադրութիւններն են և իրենց զիմացկունութեամբ ու միեւնոյն ատեն հաճելի երեւոյթով խիստ գեղեցիկ տեսարան մը կը պարզեն: Այս մօղայիքները սա գերազանց առաւելութիւնն ալ ունին որ բնաւ միքրոյ չեն պահեր իրենց մէջ: Շնորհաւորելի է Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութիւնը շինութեանց այս գործին մէջ ցոյց տուած նախանձախնդրութեանը համար:

Թերթն մամուլին զբուած պահուն միայն՝ ոտացած ըլլալով Տօթթ. Թօփճեան էֆ.ի հմտալից մէկ յօդուածը, ստիպուեցանք մեր յաջորդ թիւին թողալ զայն:

Սաբր-Աղաճի Հայ-Հռոմէականներու Պատրիարքանիստ եւ կեղեցիկն մէջ, նախընթաց կիրակի օր մեծ շուքով տեղի ունեցաւ Սեբաստիոյ Առաջնորդ և Կ. Պատրիարքական փոխանորդ Տ. Սահակ արքեպ. Հաճեանի քահանայութեան յիշմամբայ յորելեանը, որուն առթիւ Ս. Պատարազ մատոյց նոյն ինքն յորելեար Սրբազանը: Պատուական և ծերունազարդ եկեղեցականին համակիր բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւններ փութացած էին իրենց յարգանքը ընծայել, և շնորհաւորել ն. Սրբազնութիւնը:

Պատարազէն յետոյ ընդունելութիւն եղաւ Կ. Պատրիարքանի դահլիճին մէջ, ուր բազմաթիւ անձնաւորութիւններ զանազան նուէրներ ընծայեցին յորելեարին:

Ծաղիկ եւս իր շնորհաւորութիւնները կը փութայ յայտնել պատկառելի եկեղեցականին:

ԲԱՐԵՍԷՐ ՏԻԿԻՆ ՄԸ

ԵՐ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ

Մանգուռն իր նախընթաց թիւերէն միոյն մէջ «Տաղանդաւոր բայց չքաւոր» խորագրով հատուած մը դրած էր, որով երկու դեռատի հայուհիներու՝ Օրիորդ Արտեմիս և Հրաչուհի Լեւոնէր-ճեանի՝ դաշնակահարութեան և երաժշտութեան մէջ ունեցած ընդունակութիւնն պարզելով, փախար յայտնած էր որ ըստերար մը գանուի և երկու դեռատի աղջիկները կարողանան կատարելագործել իրենց ուսումը առաջնակարգ դաշնակահարներ դառնալով: Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ, ինչպէս Մանգուռնի բոլոր կրթասիրական առաջարկները, այս զեղարուեստական առաջարկն ալ ընդունելութեան արժանացած է և բարեսէր տիկին մը խոստացած է պաշտպան կանգնել երկու ըստերուն և իր քսակէն ծախել ինչ որ պէտք է անոնց՝ այդ ճիւղերուն մէջ զարգացման համար:

Կ Օ Շ Ի Կ Ի Գ Ո Ր Ծ Ա Ր Ա Ն
Տ. Յ. ԲՕԼԱՔ Ե Ի ԸՆԿ.

Հ Ի Մ Ն Ո Ի Ա Ծ 1860 թն

Գրեթէ կէս դարէ ի վեր հանրութեան վստահութիւնը գրաւած կօշիկի եւրոպական այս մեծ գործարանը՝ որուն գլխաւոր միջերաշխոյն է

ԲԵՐԱ, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻԻ 401

կը հայթայթէ արանց, կանանց և տղայոց յատուկ դանաղան տեսակ կօշիկներ որոնք իրենց շիջութեամբ և տոկունութեամբ կը գերազանցեն միւս նմանօրինակ վաճառատանց ապրանքները:

Անգամ մը զիմել բաւական է գոհ մնալու համար: 2—12

ՀՈԶԱԿԱԻՈՐ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Խ Ա Զ Ի Կ Ժ Ա Մ Կ Ո Ջ Ե Ա Ն

Պօլիս, Պանքէ Գաբոս: Պողաջաճիին դէմ, Սթանպոլ խան
թիւ 4, 5, 6,

Մայրաքաղաքիս ատամնաբուժական դասին մէջ պատուաւոր դիրք մը գրաւող Խաչիկ էֆ. Ժամկոչեան, այս անգամ եւրոպայէն ու Ամերիկայէն յատկապէս բերել տուած նոր դրութեամբ գործիքներով և իրեն յատուկ եղող ճարտարութեամբ, առանց ոեւէ ցաւ զգացնելու, ակնթարթի մէջ կը հանէ փտտած և ամէնէն դժուարին ակոսները: Առջեւի փտտած ակոսները առանց հանելու արմատներու վրայ կը զետեղէ բնականէն բնաւ տարբերութիւն չունեցող պտուտակաւոր ակոսներ: Բերնին ետեւի կողմը լեցուիլը անկարելի եղող արմատներու վրայ, ոսկի կամ բլաթին քուռօսներ կ'անցընէ: Նաեւ քառուկի, բլաթինի, ոսկիի վրայ շարուած ոկոսներ կը շինէ բնականին յար եւ նման:

Խաչիկ էֆ. Ժամկոչեանի սկզբունքն է

Պատուաւորութիւն, Ուղղամտութիւն եւ Մաքրութիւն ինչ որ անհրաժեշտ պայմաններ են ատամնաբոյժի մը համար:

Զ Ա Փ Ա Ի Ո Ր Գ Ի Ն

Վկայեալ աղքատաց ճրի

28—50

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆԳԱՐԱՆ

ՆՈՅՆԱԶԱՅՆ ԵՒ ՆՈՅՆԱՅԱՆԳ ԲԱՌԵՐՈՒ

Պ. Խ. ԹԷՐԶԵԱՆ

Այս նոր հրատարակութիւնը կարեւոր ազդակ մէ ամէն անոնց որոնք ոտանաւոր բանաստեղծութիւններ գրելու հետամուտ են եւ կը նեղուին յաճախ յանդերու սովէ: Գրգոյիլը, մաքուր տպագրութեամբ եւ գեղեցիկ կազմով հրապարակ ելած է արդէն եւ կը ծախուի 4 դահեկանի, ամէն գրավաճառաց քով: 7—10

Մ Օ Ջ Ա Յ Ի Գ և Է Ա Լ Չ Ը
Ի ՄԱԼԵՆԱ ՄԱԽՍՈՒՍ ՊԵՑՅԻՒՔ ՔԱՊՐԻԳԱ
Վ Է
ԷՏԷՎԱԹՐ ԻՆՇԱԻՅԻԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ
ՀԱՃԻ ՊԱՂՏԱՅԱՐ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆ և ՄԱԽՍՈՒՄԼԱՐԸ

Այսպիսի Գաբու ճառատեանով թողարկուող Թիւրքի Շերիֆե
 մուքրատը Կո. 510 վի կարարատա բերքեմոյէ Գաղարքնուա
 եօրկանգլար իջերիսինուէ Կո. 2

Սոն սիսթէմաէ պուխարու քիւշատ իթմիշ օլտուզումուզ ֆապ-
 րիդամրդտա, էվթորատան ճէլպ իթմիշ օլտուզումուզ ուստալար
 վաթթմտը իլէ իմայ իթմէքտէ պուլունտուզումուզ հէր նէվ մօզա-
 յիգ-Չիւի վէ մօզայիք-մայթա, նէրտիվէն պասամազը, ֆաստա ի-
 չուն սիման արմէ ուսուլի իւզրէ դապլամա, բուտրէլ արասընա
 վօլթօ, տիվար իսթիւնէ քիւրէշթէ, փարմաքլըզ, պապա վէ
 սաքսըլարըն էնվայի քաւէմ խանէ վէ մուպուք վէ թէքնէ թաշ-
 լարը՝ զարը իլէ պերապէր, համուզ իչուն ֆիսկէ, վէ իէնճէրէ տա-
 պանլարը վէ սայրէնին մէթանէթի, էհլի ֆէն վէ միլար վէ միւ-
 հէնտիս էֆէնտիլէր թարաֆընտան թասաիգ օլունտուզու կիպի,
 ֆապրիդամրդ վէ մազադամրդ թարաֆընտան տախի թէէմին ի-
 տիլմէքտէ տիր: Հէր տիւրիւ մօզայիք իւզէրինէ սիփարըլ ալընրպ
 ազ միւտտէթ զարֆընտա թէսլիմ օլունտուզու կիպի, ինշաաթա
 ալիտ քիրէմիտ, ալչը, չօյիտրօլիք, մէրմէր վէ Մարալիա թաշլարը
 էնվայի թիւրիւ: չուվալ չիւէնթօլարը, էզմիւմէ պիրինճի նէվ
 քարազուշ մարգալը Լօնտոն չիմէնթօլար տախի էհվէն ֆիաթլա
 մազադամրդտա ֆիրուլթ օլունուր: Մազադամրդտան իշթիրա օ-
 լունան մայլէրի բէք էհվէն պիր իւճրէթլէ մաշալինէ կէօնտէր-
 մէքտէ օլտուզումուզը տախի այրըճա իւան իտէրիզ:

Թաշրա սրփարըշաթը տախի քէմալը իշթիմամ վէ սիւրաթլէ
 իճրա իտիլիր: 1—50

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ
ԲԱՐԵԿԻՐԹ ԱՂԶԻԿ

Պատկերազարդ Ընթերցարան Աղգկանց Վարժարաններու համար
 Յառաջադասն-Նամակ Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷ
 ԹԱՐԳՄ. ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ

Կեղեցիկ նորութիւն մըն է աղջիկներու Ընթերցարանը՝ որ կը
 բովանդակէ չահեկան ընտիր խորհուրդներ ու խրատներ, իգական
 սեռի կրթութեան մասնաւոր խնամք տանող տեսուչներու եւ հայ-
 բերու նկատառման արժանի գործ մը:

Գին կիսալաթի 5 դրուշ, ամբողջ լաթակաղ՝ 7 1/2 դրուշ, լա-
 թակաղձ ոսկեղոծ 10 դրուշ: Գաւառներէ յանձնարարութիւնք
 փութով կը կատարուին: Կեղրոնատեղի՝ Կ. Պոլիս, Հաճօրուլօ
 խան, թիւ 24: 10—10